

ČAJ

Pro chvíle pohody

DUBEN 2021

Časopis Autorů Jičínska

každý můj den noc

netuším, zač je toho loket
(občas si pískám v kostele)
pro svůdnost loktů místních koket
každý můj den je neděle

(úryvek)

Zdeněk HLEDAČ

175

Vážení čtenáři,

ČAJ slaví malé jubileum.

Pomalu se blížíme ke dvoustovce, a tak číslo 175 pořádně nakynulo.

Hostem čísla je **Zdeněk Hledač z Ostravy**.

Představuje se jako prozaik („**Jak být šťastný,“ „Za stovku“** a „**Komu dát místo ve svém srdci**“) i jako básník (výběr z tvorby) .

Stejně tak i úspěšný účastník literárních soutěží,
kterým se věnuje dubnový ČAJ.

V mé úvaze „**Literární soutěže. Pokus o sondu do duše literárních soutěží**“ se věnuji tématu z různých úhlů pohledu.

Oldřich Suchoradský přispěl „**Postřehy porotce.**“

Osmička organizátorů soutěží

**(Lírová, Kříž, Bodorová, Šimůnková,
Hrabal, Nikodýmová, Bašus, Franc)**

potom odpověděla na anketní otázky ohledně literárních soutěží.

Regionální tvorbu zastupuje trojice mých povídek o soutěžích
(„**Konečně doceněná práce,“ „Maminka, režisér a paní
porotkyně mají vždycky pravdu“** a „**1.cena.**“)

Rozhovory jsem tentokrát připravil dva
a jsou opravdu velmi zajímavé.

Archivář Univerzity Karlovy a účastník literárních soutěží
z Unerázky a Prahy **Roman Elner** říká: „**„Zatím se cítím více
sepisovatelem než spisovatelem, ale běžím kupředu!“**

Plzeňský **Marek Velebný** je člověk mnoha zájmů,
mezi jeho výrazný počín patří role ve filmu „**Národní třída.**“
Nejen o ní jsem s Markem rozmlouval a zjistil jsem, že:
„**Vlastní natáčení bylo pro mne úžasnou zkušeností!**“

Věřím, že dubnový ČAJ Vás potěší na duši
v době koronavirových opatření!

Václav

HOST ČAJe:

Zdeněk Hledač

Ostrava

bezdůvodný optimista mírně zasmušilé
povahy, milovník kaváren a cukráren,
člen Literárního klubu Petra Bezruče,
kolektivního člena Obce spisovatelů ČR,
z.o. se sídlem ve Frýdku-Místku

vydané knihy v nakladatelství **Nová Forma**:

Hlava vzhůru nohama (sbírka básní), Se psím hovnem na podrážce (sbírka básní), Nádherný zkurvený život (písňové texty), Noc na skalní římse (fejetony, texty z blogu), Šeptám ti do klína (sbírka básní)

ve verzi pro elektronická média knihy vydává nakladatelství Martina Kolářka **E-knihy jedou!**

vydané almanachy ve spolupráci s LKPB:

V zajetí forem (2016), Vystřižený z časopisu (2017), Jazyk plazím středem (2018), Ostravske bebechy (2019), Krást se nemá (2020)

ocenění v literárních soutěžích:

Literární soutěže Pište-Povídky (2017 + 2018 + 2018), Seifertovy Kralupy (2018), Pegas Mělník (2018, 2019), Prvotiny Olomouc (2018), Můj svět Frýdek-Místek (poezie + próza) (2019 + 2019), Art Botič Praha (2019), Tovaryši kalamáře Praha (2019), Máchovou stopou Litoměřice (2019), HorrorCon Praha (2019), Literární kavárna Plzeň (2019), Krajská knihovna Karlovy Vary (2020), Hlinecký hrneček Hlinsko (2020), Můj svět Frýdek-Místek (2020), Řehečská slepice (2020), Literární Vysočina (2020)

JAK BÝT ŠŤASTNÝ?

Jak být šťastný? Být šťastný spočívá v umění naučit se být spokojený. Dokázat být spokojený je bohužel vlastní pouze mužům. Výraz spokojená žena je stejný oxymóron jako pasivní agrese, nebo papírová igelitka.

Muž je spokojený, když jeho fotbalový klub zvítězí. Dokáže však být spokojený i s remízou. Umí se spokojit i s prohrou, pokud není úplně ničivá. Je-li prohra ničivá, ještě ho dokáže uspokojit výkon některého z hráčů. Pokud ho neuspokojí zápas vůbec, je spokojený, že se mohl dívat dvě hodiny na telku a nikdo na něj chvíli nemluvil. Muž umí být spokojený. Proto je většina mužů šťastných.

Žena, aby byla spokojená, potřebuje řešit nějaký problém. Nemá-li žena žádný problém, nejen že není spokojená, jako je tomu u každého muže bez problému, ale je naopak velmi rozčilená a znejistěna. To potom sedí celá nesvá u stolu, kouká do ztracena, mlčí, protože nechce svojí nevrlostí vyrušit toho blbce, co zase čumí na fotbal a drobí brambůrky do kafe a je mu tááák dobře, jako by mu snad vůbec nezáleželo na spokojenosti vlastní manželky.

Žena ožije teprve tehdy, když konečně objeví (jakýkoliv) problém. Objevením problému se z ženy stává žena – řešitelka. Nemůže-li delší dobu na žádný pitomý problém přijít, nějaký si vyrobí. Vyrábět problémy je ženám stejně vlastní, jako je mužům přirozené žádné problémy nevidět. Vyrobit problém umí žena naprosto z ničeho, třeba úplně stejně, jako za války uvařit oběd. V tomhle jsou všechny ženy nekonečně kreativní.

Žena pak do řešení vynalezeného problému zapojí svou sestru, matku, švagrovou, kolegyně z práce... aby pak hekticky informovala svého muže, že všichni řeší tenhle problém, jen on na něj kašle. Rozumný muž něco neutrálně zavrčí a nijak se nevyjadřuje, aby předešel dalším možným otázkám. Do problémů své manželky se moudrý muž nikdy neplete. Aspoň takový muž, který chce být spokojený, což znamená šťastný.

Jak být šťastný? Nechat se vzájemně na pokoji a akceptovat, že muž a žena jsou dva docela rozdílné živočišné druhy s odlišným způsobem myšlením.

Napsal bych toho víc, ale volá mě manželka. Hlas jí zoufalstvím přeskakuje a gesty mi naznačuje, abych se rychle dopravil do obýváku. Objevila problém výjimečných kvalit – modré vánoční svíčky na stromeček neladí s červenými řetězy! Nevím, proč se zrovna vánoční stromeček musí spoutat jak trestanec před popravou, ale do toho raději nemluví. Jako správný a zkušený muž se ani pasivně neúčastním řešení problému. Vnitřně šťastný, že jsme se Spartou uhráli jeden remízový bod, jdu se zavřít na

záchod s knížkou sudoku.

ZA STOVKU

„Pane, nemáte patnáct korun?“

Kristepane, už zase! Sám vypadám jako potřebný otrhanec, na chození po schránkách se nijak svátečně nestrojím, tak proč pořád po mě někdo něco chce?! „Myslíš, že kdybych měl prachy, roznáším celou neděli letáky?“ vyjel jsem na ni hnusně. Byl jsem bez nálady, unavený, uchozený... Teprve pak jsem si ji trochu prohlídl. Holka v neforemné mikině, mlad'ounká, dost hezký obličej. Nastoupila se mnou do tramvaje.

Lhal jsem, nějaké peníze mám. A v batohu nákup za tisícovku, hromadu jídla. Za půl hodiny se budu rochnit v horké vaně, pak čumět na fotbal a cpát se, co se do mě vejde. Zasloužím si to. Skoro pořád pracuju. Holka byla možná na fetu, možná jen prostě v hajzlu. Opilá asi ne, opilci se chovají jinak. Už jsem jich několik potkal. Víc, než kolik bych jich kdy potkat chtěl. Položila si ruce do klína a cosi si pro sebe mumlala. Vedle, přes uličku, ji pozorovala Cikánka neurčitého věku. Dívala se holce na břicho. Pak jsem si toho všiml taky. Do prdele!

No co, nic mi po tom není. Chodím Ostravou pěšky dennodenně, kdybych dal každému, kdo si řekne... Ať si to zkusí, tisíce letáků, jeden den za druhým! Nikdo jim v tom nebrání.

Ochladilo se a stmívalo. V tomhle čase už má každý mířit domů. Holčina se ještě víc schoulila do sedačky. Začínal jsem ji nenávidět.

Cítil jsem se jako sketa – zasraných patnáct korun! Jenže co si jako myslí, že jsem? Banka pro socky? Taky jsem začínal nenávidět sebe... Když to na mě přijde, jsem ochotný cítit vinu za celý svět. Jakousi trapnou zodpovědnost, nebo co.

Při výstupu jsem jí vztekle podal zmuchlanou bankovku. Stovku, pomačkanou a ukrytou v dlani. Styděl jsem se.

Vzala si ji. Taky ji skryla, taky se styděla. Dveře tramvaje se otevřely.

„Jste hodný, pane!“ zaslechl jsem pak přece jen za zády. Otočil jsem se, ale holka nic neříkala, ani se na mě nedívala. Měl jsem toho dnes tak akorát. Sakra, já už chci jenom jít domů!

„Jste hodný. Ona čeká děťátko...“ Cikánka, ta nás viděla! Usmívala se na mě a já měl jenom větší vztek. Vůbec jsem nestál o to hrát lidem komedii, nechat se vidět, jak si vykupuju večerní klid pitomou stovkou.

Vypadl jsem z tramvaje, do podchodu, domů. Vana, večere, fotbal. Nejraději zapomenout... Jenže – jak?

KOMU DÁT MÍSTO VE SVÉM SRDCI

Komu dát místo ve svém srdci je docela zásadní rozhodnutí. Srdce je totiž, přiznejme si, docela mrňavý orgán a místa v něm příliš není. Aspoň to moje. Nejsem si jistý, jestli jste už všichni měli možnost vidět vlastní srdce, ale já to své ano. Na videu. Řeknu vám – nic moc. Žádná krása jako třeba perník z pouti, nebo srdíčko v památníku.

Mé srdce, malý krvavý flák masa, leželo na desce a rýpali se v něm dva doktoři. Zašívali díru mezi komorami, opravovali chlopeč, našívali bájpásky. Ukázali mi to, když mě probudili z narkózy. Jsou mezi námi úchylové, kteří si natáčejí kdejakou čuňárnu.

O někom se říká, že má velké srdce. Myslím si, že o moc větší než to mé nebude. Proč? Nevešlo by se dovnitř. Porovnejme to třeba s pind'ourem – ano, ten může být velký. Klidně o dost víc než můj, jsou i takoví. Prostě si koupí větší trenky a hotovo. Ale velké srdce? Pochybuju...

O jiném se říká, že má srdce z kamene. Další fáma, navíc pořádně pitomá. Tahat se s takovou váhou, to se mi nezdá. A jak by se operovalo? Dlátém? Sbiječkou? Prdlajs!

Někdo prý nemá srdce vůbec. Kecy, kterým nevěřte. Každý ho musí mít! Říkali mi v nemocnici, že to bez něj nejde. A oni se v tom vyznají, všechno si natáčí a čtou knížky a tak...

Já nevím, lásco, jestli tě v tom mém zaláтанém srdíčku zahlídli, ale přísahám, že tam jsi. Je tě plné. A asi proto, že mám srdíčko mrňavé, mám tě pořád i plnou hlavu...

Komu dát místo v srdci? Lásce. Co je to láska? Všichni a všechno, co milujete. Ani to nemusíte umět pojmenovat, to se dělá samo.

Lásky se do srdce vejde nekonečně mnoho. Pro lásku máme srdce neuvěřitelně veliké. Kromě těch blbů, co ho mají z kamene, nebo ho nemají vůbec...

našel jsem perličku

kde jiní končí, tam já právě začínám...
život mě naučil myslet vždy kladně...
líbám tě na ústa, na bříško, do klína...
našel jsem perličku! vůbec ne na dně...

noční námořnická

padaly hvězdy – výjimečně
dementně zdola nahoru
zrovna jsem zkoušel jedné slečně
nabourat čáru ponoru

šeptla mi něžně: kapitáne
nějaký problém s navigací?
ach, jenom plavčík? tak to máme
dva velký rumy a dva tácy

padaly hvězdy vzhůru... v chlastu
často mě obzor mate... inu -
dva rumy na táč, dva tácy na stůl
a ráno - Bože, proč? - na pevninu

u šulína

cinkla, a čas se zaseknul ve drážce
jedenáct – cinknuté brněnské poledne
Omega vysílá zelené obrazce
a Čtyři mamlasi točí se po jedné
hubené pihaté školačce

lýtko se (chtíčem... či dojetím?) zachvěla
tak brzy dospělá, tak pozdě nevinná
holubi koupou se verších Skácela
kulička cinkla, a jako ta dívčina -
jako by nebyla – zmizela...

nahoře dole celá bez

je nahoře bez
jak tanečnice v baru
je i dole bez
(však nechte si své slinty)

mohla to být skvělá
báseň bez nešvarů
však zůstala bez celá -
celá bez pointy...

bludný Moravan

pod bílou plachtou paluba čpí potem...
při další bludné plavbě s idiotem
týrá se v lůžku vlastní existencí
při velkém boji s malou impotencí

má láska... v kterém moři a s kým pluje
z podkoše hlásí: už zas onanuje!
pošlu ti stručný popis navigace
mokřými prsty psaný do matrace

do deště

prší... je temno nad Ostravou
a voda padá dolů hlavou
tak jako padám za úsvitu
krutózně tajně z tvého bytu

do deště... prší kočkám do snů
o toulkách po kočičím kosmu
o nekonečné mléčné dráze...
voda se spouští po provaze

tisíce mokrých oběšenců
vyplaví stopy od milenců
tak dělám díry do deštníku -
nejsušší ze všech podvodníků...

v malých botách za velké ideály

tlačí mě boty... v křižovatce
zdálo se, že to půjde hladce
však ve výhledu za linií
doba mě rázným krokem mívá

někde jsem cestou vyšel z mapy
z kondice, z módy... pro přešlapy
(ač jinak od pohledu k pláči)
ty malé kupodivu stačí

pro mimojdoucí (prošlé) lásky
pověším křusky na provázky
ta poslední mi špitne: co ty?
tož malé péro, sny... a boty

každý můj den noc

netuším, zač je toho loket
(občas si pískám v kostele)
pro svůdnost loktů místních koket
každý můj den je neděle

za oko oko nevyměním
zub za zub? - ten tvůj milost má
nadšeně na svět zuby cením
každá má noc je milostná

pro každou chvílku tahám pilku
na každý pád mám v kapse led
nehledám chlup (ni na zátylku)
jen když smím k té tvé přivonět

březovou alejí

březovou alejí za tebou kráčím
bos...
březovou alejí? co je to za blbost?
březovým hájem snad! jsem krapet
ulhaný...
v alejích sází se lípy a kaštiny

bez lásky básníci spílají do nebes
přírodní lyrika kulhá jak starý pes
kdyby si byla, tak nohy mě nezebou
bosky (i březovou!) kráčel bych za
tebou

ANKETA NA TÉMA: LITERÁRNÍ SOUTĚŽE

1) Můžete nám v krátkosti představit literární soutěž, kterou organizujete? Kdy vznikla (popř. zanikla), zaměření soutěže, čím se liší od ostatních soutěží, významné ročníky nebo účastníky soutěže, sborníky atp. ?

2) Mají podle Vás literární soutěže smysl? Případně co vám jako soutěžícím přinášejí nebo přinesly? Které soutěže byste z vlastní zkušenosti doporučili ostatním autorům?

Jindra Lírová – Mělnický Pegas

1) Celostátní literární soutěž „Mělnický Pegas“ vznikla v roce 1995 a pokračuje dodnes. Je rozdělena do čtyř kategorií podle věku i podle toho, zda autoři již vydali svou vlastní básnickou sbírku. Soutěž nemá vyhlášené téma, je však anonymní a limitovaná počtem básní. Soutěží se každoročně pouze v poezii. Akce je zaběhlá a vyhlašování výsledků probíhá v příjemném kulturním prostředí. Zcela určitě pomohla začínajícím nadějným veršotepcům, ale rádi se jí zúčastňují opakovaně i zkušení autoři, kteří zde sklízí velké úspěchy. Soutěž se možná nikterak neliší od ostatních soutěží u nás, oblíbené je zaslání hodnocení básní každému autorovi, otištění vítězných prací ve sborníčku, prodej tiskovin v době přestávky, možnost diskuse s ostatními autory až po podávání tradičních koblih z darů sponzora. Letos bylo vyhlášení výsledků přesunuto do příštího roku, doufáme ale, že vše se rozběhne tak, jak má, ku spokojenosti samotných autorů i členů poroty, která se obměňuje.

2) Pořádání všech literárních soutěží určitě smysl má. Stačí se podívat, kolik autorů dnes píše (někteří bohužel jen do šuplíku), mají pak možnost vyměňovat si zkušenosti s jinými autory, vyslechnou slovo lporotců, poznat další města i pořadatele, udělat si radost naplánovaným výletem, spojeným s kulturním vystoupením. Skoro u všech soutěží je vydáván sborník, sama je pořád přerovávám a znovu pročítám, vzpomínám... Je těžké přímo doporučit některou z literárních soutěží, všechny mají svou atmosféru, své cíle. Některé soutěže z různých důvodů zanikly, jiné se postupně objevují. Je to jak s knihami nebo s uváděním filmů – každý si jistě vybere. Mně osobně připadá velice zajímavá a přínosná Mobelova cena Aloise Marhoulky, který osobně pročítá každou sbírku, kterou dostane na stůl. I když se autorovi nedostane ocenění, zůstává dobrý pocit, že jeho tvorba byla přečtena a má své místo mezi jinými knihami, a to je přece krásné.

Jaroslav Kříž – Střípky z Ráje

Městská knihovna Antonína Marka Turnov, příspěvková organizace

1) Na jaře 2016 Tiskárna Apromotion oslovila turnovskou knihovnu s nápadem uspořádat soutěž, kterou by ráda podpořila náš region – Český ráj. Výsledkem se stala literární soutěž, kterou jsme zaměřili na autory starší patnácti let. Literární soutěž Střípky z Ráje dostala svůj název na základě hlasování na internetu. Byly stanoveny dvě soutěžní kategorie – poezie a próza. Téma zůstalo volné. Rozsah byl stanoven do 10 normostran u prozaických textů a do 4 normostran u poezie. Další podmínkou bylo, že zaslané texty musely být napsané česky a muselo se jednat o původní díla, která ještě nebyla knižně tištěná. Soutěž byla vyhlášena 3. října 2016 a posílání prací bylo ukončeno 28. února 2017. Poté zaslané texty obdrželi porotci. Nikdo však nečekal, že přijde tolik příspěvků! Ano, bylo to pro nás velmi milé překvapení, poněvadž do soutěže dorazilo neuvěřitelných 272 textů (138 poezie, 134 próza). Z každého kraje přišlo několik prací; nejvíce z Prahy, Středočeského a Libereckého kraje. Střípky z Ráje se tak staly celonárodní literární soutěží! Každá sekce měla čtyři porotce. Předsedkyní v žánru prózy byla známá spisovatelka Iva Pekárková, kterou doplnili čeští spisovatelé Václav Kahuda, Ondřej Hník a začínající regionální autorka Lenka Vydrová. Předsedou v žánru poezie byl významný básník a spisovatel Jiří Žáček, kmotr turnovské knihovny. Dalšími porotci byli básníci z Libereckého kraje: Pavlína Skálová, Marek Sekyra a Vladimír Vacátko. Poněvadž každé literární hodnocení je velmi subjektivní, snažili jsme se, aby jednotliví porotci zastupovali různé literární směry, soutěž tak získala na zajímavosti. U většiny prací se však porotci bodově shodli na ocenění. Každý z nich bodově hodnotil od jedné do deseti, přitom deset bodů bylo maximum. Bodování předsedů obou žánrových kategorií mělo dvojnásobnou váhu. To bylo tedy stručně o prvním ročníku.

Druhý ročník byl vyhlášen 1. prosince 2017. Znovu ve dvou soutěžních kategoriích – poezie a próza; a to opět pro autory starší patnácti let. Oproti prvnímu ročníku však došlo k několika změnám. Téma nezůstalo volné, ale protože jsme chtěli soutěž ještě o něco více přiblížit našemu regionu, stal se tématem Český ráj. Změnili jsme také počet porotců. Každou kategorii hodnotili tři porotci se stejnými hlasovacími právy. V sekci próza zasedala porota v tomto složení: spisovatelka Martina Bittnerová (též kmotra turnovské knihovny), překladatelka a spisovatelka Bára Gregorová a literární vědec Vlastislav Hnízdo. Básnickou část poroty tvořili: básnička a překladatelka Marie Iljašenko, básník a redaktor Ondřej Hanus a spisovatel

Radek Malý. Soutěžící mohli svá díla zasílat do 30. dubna 2018. Zřejmě vzhledem k zadanému tématu přišlo příspěvků podstatně méně: 25 do kategorie poezie, 24 děl prozaických. I 49 prací však obsáhlo pestroutu paletu autorských stylů a nabídlo kvalitní díla. Poté měli naši porotci několik měsíců na hodnocení a následně jsme během Týdne knihoven v říjnu 2018 slavnostně vyhlásili vítěze druhého ročníku této literární soutěže.

Třetí ročník literární soutěže Střípky z Ráje byl vyhlášen v neděli 6. října 2019 při 5. ročníku Netradiční knihovny v Turnově. Znovu ve dvou soutěžních kategoriích – poezie a próza; a to opět pro autory starší patnácti let. Tentokrát nebyl tématem pouze region Český ráj (mohlo se však jednat o zcela volnou asociaci), ale také knihovnictví, neboť turnovská knihovna v roce 2020 oslaví neuvěřitelných 200 let od svého vzniku. Jako u minulého ročníku jsme zůstali u celkového počtu šesti porotců. Každou kategorii hodnotili tři porotci se stejnými hlasovacími právy. Navíc patronem třetího ročníku se stal spisovatel, scénárista a hudebník Jaroslav Rudiš, jenž pochází z Českého ráje. V sekci próza zasedala porota v tomto složení: spisovatelka Iva Procházková (kmotra turnovské knihovny), literární publicista a spisovatel Marek Dobrý a redaktor a jablonecký spisovatel Štěpán Kučera. Básnickou část poroty tvořili: básnířka a překladatelka Marie Iljašenko, básnířka a turnovská knihovnice Pavlína Lodeová a liberecký básník Julius Benko. Soutěžící mohli svá díla zasílat do 30. dubna 2020. Nakonec dorazilo 49 literárních děl, což znamenalo, že třetí ročník se vyrovnal v počtu přihlášených prací tomu předchozímu. Konkrétně se jednalo o 26 soutěžních prací v kategorii poezie a 23 děl prozaických. V současnosti připravujeme zakončení třetího ročníku (snad leden 2021), neboť slavnostní vyhlášení soutěže plánované na říjen 2021 jsme museli odložit kvůli pandemii koronaviru.

Z každého ročníku vydáváme sborníček nejlepších prací, který je doplněn o malby z Českého ráje od regionálního autora Jirky Lodeho. Sborníčky jsou tak zajímavým doplněním regionálního fondu, zejména ty ročníky, které mají stanovené pevné téma našeho kraje.

2) Kdybychom si mysleli, že obdobné akce nemají smysl, tak bychom je samozřejmě vůbec nerealizovali. J. Uspořádali jsme tři ročníky Střípků z Ráje a vždy z toho vyšel krásný sborníček. Vnímáme to jako takové milé zpestření regionálních publikací. Navíc se snažíme propagovat náš region. Pro básníky je určité dobré zkusit Vokolkův Děčín (<http://www.dcknihovna.cz/...-2/>); pro romanopisce zase soutěž Knižního klubu (<http://lckk.cz/>).

Romana Bodorová, Knihovna Dobříš

Literárně – výtvarné soutěže Městské knihovny Dobříš

1) Městská knihovna Dobříš (podobně jako mnoho dalších knihoven) pořádá soutěže již desítky let. V roce 2012 jsme se rozhodli dát soutěži jasnou pravidelnost a strukturu a značně ji rozšířit. Od té doby pořádáme jednu celostátní literárně-výtvarnou soutěž ročně, a to bez omezení věku. Do soutěže přijímáme pouze nové amatérské práce; ty pak hodnotíme ve společné kategorii, děti i dospělí současně (pochopitelně pečlivě jejich věk při posuzování zohledňujeme) a pravidelně se na první příčky dostávají obojí. Není výjimkou, že někdy vedle sebe na "stupních vítězů" stojí předškolák vedle teenagera i seniora...

Našimi hlavními pravidly je trojice „téma – cena – prezentace“. Každý ročník musí mít zajímavé a inspirující téma, schopné oslovit širokou věkovou škálu přispěvatelů - obvykle vybíráme osobnost či událost, jež v daném roce slaví důležité výročí; prioritou je zde podnítit zájem škol i veřejnosti o odkaz vybrané osobnosti či události. Tak jsme zde akcentovali například výtvarníky Kamila Lhotáka, Jiřího Koláře (jeho literárním odkazem se bohužel neinspiroval nikdo) či Helenu Zmatlíkovou, z literátů třeba Josefa Kainara, pozapomenutou pohádkářku Beatrix Potter či letos Boženu Němcovou. Ze zajímavých událostí jsme zvolili například 30. výročí Sametové revoluce či 130. výročí vydání Ottova slovníku naučného. Naším zájmem je podpořit kreativitu dětí i dospělých; chceme jim dát najevo, že si jejich práce velmi vážíme a proto se snažíme vítěze také dobře odměnit. Již několik let se nám díky sponzorům daří v obou kategoriích rozdat v obou kategoriích finanční ceny v hodnotě tři, dva a jeden tisíc korun za první, druhá a třetí místa; dále rozdáváme vždy ještě drobné finanční i věcné ceny.

Samotná cena jistě není pro vítěze dostatečným ohodnocením. Vedle diplomu je pro ně jistě důležité, že jejich práce prezentujeme veřejně na slavnostním předávání cen; z výtvarných prací (dostáváme jich desítky až stovky) je následně vytvořena velká výstava, literární práce (dostáváme jich několik desítek) vyvěšujeme na naše webové stránky. Výsledky soutěže též prezentujeme v místním tisku a na našem webu i facebooku. Slavnostní předávání cen je malou společenskou událostí s programem, který si s autory a jejich blízkými vždy velmi užijeme.

Dalším pravidlem, které ctíme, je obsazení předsednického postu v porotě nějakou výraznou osobností literárního či výtvarného světa; takto jsme

spolupracovali například s Ivou Procházkovou, Galinou Miklínovou, Petrou Braunovou, Lucií Lomovou, Markou Míkovou... Předsedu nemá naše porota jen pro ozdobu – aktivně se podílí na hodnocení soutěžních prací a při slavnostním aktu předává osobně ceny a komentuje uplynulý ročník soutěže.

2) Jakékoli soutěže, podporující zvědavost a tvořivost, považujeme za nesmírně důležité a každoročně se nám potvrzuje, jak podnětné mohou být. Někdy mohou zažehnout tvůrčí jiskru i tam, kde ji sám autor dosud netušil; někde dodat potřebné sebevědomí, jinde nastartovat či podpořit touhu po sebevyjádření, hledání otázek a odpovědí, nalezení vlastního vztahu ke světu. Vzpomínám například na dívku, která po vítězství v naší soutěži vydala v patnácti letech svou první knihu či na seniorku, které výhra první ceny dokázala pomoci vidět její nelehké životní období novou optikou.

Zora Šimůnková – Literární Vysočina

1) LV byla od začátku částí festivalu Literární Vysočina. První ročník soutěže i festivalu uspořádal v r.2003 v Chotěboři Petr Musílek. Soutěž jsem obepsala, vyhrála, a když mi Petr nabídl spoluporaďování LV, dostala jsem se tím i k porotcování soutěže. Festival jako takový mezitím změnil podobu i místa konání, ale soutěž zůstala v podstatě beze změny. Dál je pro všechny bez rozdílu věku, ale vlastně i hranic, psali do ní z Polska, Slovenska, Německa ap.

Jedním z nejsilnějších ročníků byl asi rok 2008, tenkrát bylo v soutěži přes 200 autorů.

Vlastně jediná zásadní změna je, že ze začátku se přijímaly i příspěvky poštou-na stroji, které pak chudák paní Musílková musela přepisovat do počítače. Nebylo to tak úplně ono, takže nyní se přijímání texty poslané jen emailem.

Z každé soutěže se snažíme vydávat sborník, z několika prvních ročníků vyšla i knížka.

2) Nemám aktuální přehled, mnohé soutěže už nejsou, naopak se vyrojily nové, ale vcelku bych začátečníkovi doporučila každou, která je vhodná. (Trampeká soutěž asi nebude chtít scifi apod.) Kromě event.ceny se člověku dostane zpětné vazby, pozná nové lidi, a to, jak píše...Ne každý klasik a úspěšný autor prošel literární soutěží, to není nikterak podmínkou úspěchu, ale na cestě za "slávou" to může být někdy i šikovná zkratka. Ale pozor, žádná soutěž nemůže stoprocentně úspěch zajistit.

Databázi soutěží, ale i výherců, vede třeba ÚČL ČAV

<https://ipk.nkp.cz/...htm>

Petr Bašus, Máchovou stopou, Litoměřice

k odpovědím (jen předesílám, že jsou stručné; převzal jsem roli administrátora před dvěma lety a neznám ani okolnosti založení a minulých ročníků...).

1) Literární soutěž Máchovou stopou je organizována Knihovnou Karla Hynka Máchy v Litoměřicích, letos proběhl již 12. ročník (částečně můžete zapátrat na <https://www.knihovnalitomerice.cz/...ou/>)

zaměřena na kratší prozaické texty (v extrému např. ročník 10. s tématem "50 slov", témata se rok od roku různí; v porotě v minulosti známé osobnosti literárního života - Josef Formánek, Irena Dousková, Milan Děžinský, Pavel Brycz...)

po soutěži vždy následuje rozborový seminář - porotci hodnotí zaslané práce, lektoruji autory

2) Literární soutěže jistě smysl mají; mnoho - možná velmi nadějných a skrytých talentů by možná psalo jen do šuplíku; šance i pro ty, kteří nemají nakladatelské možnosti; možnost nechat si svou práci ohodnotit a okomentovat

Václav Franc – Řehečská slepice

1) Řehečská slepice je soutěž věnovaná humoru. Vznikla v roce 2000 a první ročník měl finále v dubnu 2001. Kompletní historii soutěže najdete na www.slepice.rehec.cz. Je to soutěž, která má autory povzbudit, ne odradit. Každý ročník je věnován nějaké události. Hrajeme si, že Řeheč je středobod světa, ačkoliv je to vesnička u Jičína asi se třemi desítkami stálých obyvatel. Jeden z nejzdařilejších ročníků byl v roce 2008, když jsme u nás pořádali olympijské hry. V roce 2014 jsme přivítali spisovatele Stanislava Rudolfa. Každý rok vychází sborník soutěže, při 10.výročí vyšel souhrnný sborník a chystáme stejný i za další desetiletí. Máme radost, že se soutěžící rádi vracejí. Zároveň u nás začínali autoři, kteří dnes vydávají vlastní knihy (např. Jiří Wilson Němec, Jiří Šandera, atd.)

2) Literární soutěže mají smysl, pochopitelně ne všechny. Dobře organizovaná soutěž vnímavého autora může posunout bez ohledu na to, zda uspěl či nikoliv. Osobně jsem měl rád Literární Varnsdorf, který již bohužel neexistuje. Ale je stále dost zajímavých soutěží. Nakonec moji kolegové tady své soutěže představili. Můžu je všechny doporučit.

Adéla Nikodýmová- Literární soutěž Jakuba Arbesa

1) Literární soutěž Jakuba Arbesa vznikla k příležitosti prvního ročníku Slavností Jakuba Arbesa na pražském Smíchově, k jeho 100. výročí úmrtí v roce 2014. Zdá se možná trochu zvláštní a morbidní slavit výročí úmrtí, v souvislostech to ale zas tak divné není. Akce byla pořádána ve spolupráci se Spolkem Malostranský hřbitov (dříve Občanské sdružení pro záchranu Malostranského hřbitova) a charakterem akce se jednalo spíše o vzpomínkovou akci k neméně významnému výročí.

První literární soutěž tedy byla vyhlášena začátkem roku 2014 a v nepravidelných intervalech bylo dosud vyhlášeno celkem 5 ročníků. Nyní organizuji a financuji soutěž sama ze svých zdrojů. Sice je to časově velmi náročné, ráda bych ale i v budoucnu v organizaci soutěže pokračovala. Každý ročník má své specifické téma, ale příběh by měl mít tajemnou atmosféru a hororové, psychologické či detektivní prvky. Následně vydávám nejlepší povídky v tištěném sborníku, který pak ocenění dostanou. Jsem ráda, že účast v soutěži se rok od roku zvyšuje, v 5. ročníku jsme měli dokonce 54 přihlášených povídek. Uvidíme, jak si bude stát aktuálně připravovaný 6. ročník soutěže.

2) Literární soutěže jsou dobrou zpětnou vazbou autorovi. Nelze sice očekávat, že vám někdo pošle literární rozbor vaší povídky, ale umístění autora také mnoho napoví. Zda je na nižších nebo vyšších příčkách. Na druhou stranu může neúspěch některé autory odradit od dalšího psaní. Myslím tedy, že pár řádků zpětné vazby by pořadatelé soutěží zasílat měli. Motivačních, upřímných a dobrosrdečných. Sama jsem se pár literárních soutěží zúčastnila jako autor a mám je ráda. Vždyť čekání na výsledky je tak vzrušující!

Literární soutěže mi zkrátka dělají radost, proto jsem souhlasila i s porotcováním v soutěži Žoldněři fantazie, kterou pravidelně pořádá nakladatelství Straky na vrbě. Tato soutěž je moje srdeční záležitost od chvíle, kdy jsem jako třináctileté děvče v knihovně objevila sborník Drakobijci (předchůdce Žoldněřů fantazie, od stejného nakladatelství). Dále můžu doporučit Cenu Karla Čapka, která se prý pořádá již od roku 1982, nebo literární soutěže od nakladatelství Albatros.

Milan Hrabal – Literární Varnsdorf

básník, překladatel, kronikář

člen PEN klubu, Sdružení Q a Společnosti přátel Lužice

1) Se soutěží jako obohacením literárního vyžití dětí ve Šluknovském výběžku přišel v roce 1993 kolektiv Městské knihovny Varnsdorf vedený Martinem Havlíčkem. Soutěž dostala název Drápanda. V téže roce se jako součást oslav 125. výročí města uskutečnila také anonymní literární soutěž bez věkového omezení. Hlavním pořadatelem byla rovněž varnsdorfská knihovna. Účast byla docela hvězdná – například Karla Erbová, Josef Hrách a Aida Brumovská. Po tříleté odmlce se obě soutěže na dvě dekády (1996 až 2016) staly součástí varnsdorfského kulturního života. Anonymní soutěž dostala název Literární Varnsdorf a s Drápandou fungovaly jako vzájemně se střídající bienále.

Knihovna měla podporu radnice a díky tomu mohla vždy uspořádat setkání oceněných autorů s odbornou porotou a vydat sborník nejlepších prací. Z Literárního Varnsdorfu vzešlo dvanáct v průměru stostránkových sborníků a čtyři autorské „miniknížky“. Talentované práce z Drápany jsou zachyceny v sedmi sbornících, a také tady byly objeveny dva talenty, které se dočkaly samostatných sbíreček.

Literárního Varnsdorfu se zúčastnilo 1503 pracemi celkem 1415 soutěžících. Ve sbornících a „miniknížkách“ bylo publikováno 537 povídek, básní a publicistických textů od 266 autorek a autorů. Soutěž po celou dobu významně překračovala region: mezi účastníky se objevili i autoři ze Slovenska, Polska, Francie, SRN nebo USA. Jeden polský básník dokonce využil naší soutěž jako test své schopnosti psát básně v češtině. A byl úspěšný.

Hned od druhého ročníku, kdy počet soutěžících výrazně přesáhl stovku, bylo nutné vytvořit dvě poroty, jedna pro kategorii poezie a druhá pro kategorii próza a publicistika. Z porotců uvedu alespoň ty, kteří pořádali pro soutěžící odborné semináře: Ivo Harák a Vladimír Křivánek. Nejúspěšnější byl ročník 2006 s účastní 210 autorů, kteří zaslali 223 prací. Mezi soutěžícími byli i dnešní úspěšní autoři: Kateřina Bolechová, Ivo Fencel, Radek Fridrich, Dora Kaprálová, Věra Chase, Jana Jirásková, Kateřina Kováčová, Petr Kukal, Martin Langer, Jana Orlová, Vicky Shock, Vendula Vartová nebo Pavla Vašíčková. Kateřina Rudčenkova dokonce ve varnsdorfském sborníku publikovala vůbec poprvé! Zajímavé bylo, že forma anonymní soutěže lákala i autory již zkušené, jako například Rudolfa Čechuru, Karla Fróna, Zdeňka Janíka, Ivo Odehnala, Antonína Raška, Yvetu Shanfeldovou, Augustina Skýpalu.

2) Od mé účasti v nějaké soutěži uplynulo hodně let. Nicméně si pamatuji, jak jsem s napětím očekával výsledky s představou, že mi případný úspěch otevře dveře, za nimiž však vždy byly další dveře. S odstupem času vím, že nejdůležitější bylo setkávání s lidmi podobného ražení, s porotci i soutěžícími. A jistě také zveřejnění mých prací.

Proto jsem jako spoluorganizátor varnsdorfských soutěží kladl důraz na vydávání sborníků a vícedenní setkávání soutěžících s porotci. Měl jsem štěstí, že ředitelky knihovny, ať už to byla Olga Domorázková, Veronika Matysová nebo Ilona Martinovská, měly pro mé názory a požadavky pochopení, a dokázaly se svými spolupracovníci zajistit pro soutěže perfektní servis. Z reakcí účastníků varnsdorfských literárních setkání vím, že to pro ně význam mělo. Někdy dokonce zásadní. Například prozaik Petr Kersch se po úspěchu ve Varnsdorfu rozhodl věnovat psaní naplno a vydal už několik knih. Ve výtvarníkovi Václavu Stroleném zase mé pozvání k ilustrování jednoho ze sborníků nastartovalo návrat k intenzivní volné tvorbě a vytvoření jeho nejlepších obrazů.

O jiných soutěžích vím většinou z doslechu. Určitě bych doporučil Literární Vysočinu a Řehečskou slepici. Z již zaniklých by to určitě byla Hlavnice A. C. Nora. Té jsem se několikrát zúčastnil jako host. Atmosféra setkání včetně kvalitních sborníků byla úžasná. Je velká škoda, že zanikla. Hlavním důvodem byl fakt, že v posledních letech začalo literárních soutěží v Čechách i na Moravě přibývat a zájem adeptů literatury postupně klesal. Obdobně to bylo i ve Varnsdorfu. I když tady byla důležitým impulsem změna postoje města, jehož nové vedení (ANO) mělo jiné priority a snížením počtu zaměstnanců omezilo tyto „vedlejší“ činnosti městské knihovny.

LITERÁRNÍ SOUTĚŽE

(pokus o sondu do duše literárních soutěží)

První literární soutěže jsem se zúčastnil před více než třiceti lety. Jednalo se o dnes již neexistující soutěž Šrámkovy Sobotky. Ta byla na počátku 21.století určena pouze autorům mladším pětaticeti let, aby posléze zanikla úplně, i když festival Šrámkova Sobotka pokračuje (bez literární soutěže).

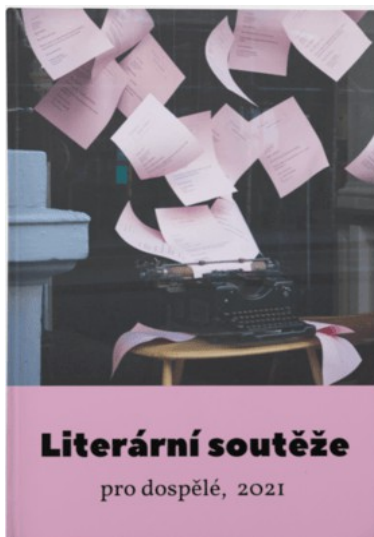
Svůj první úspěch jsem zaznamenal v Literárním Rychnově, kde jsem v roce 1992 v kategorii poezie získal 3.cenu. Dnes již soutěž v Rychnově nad Kněžnou neexistuje. Dal jsem si práci a ke konci roku 2020 jsem spočítal, že jsem získal sto deset ocenění, resp. umístění, čestných uznání a zvláštních cen. Myslím si, že jako soutěžící mám dostatek zkušeností napsat svoje poznatky k soutěžím. Nemám to přesně spočítané, ale zúčastnil jsem se určitě někde kolem 250 soutěží, možná i víc.

Předně uvedu, že existuje velké množství literárních soutěží. Vznikají a zanikají, což je zcela běžné. Většina má svoje internetové stránky. Existují i přehledy, kde lze najít informace o různých soutěžích. Podle mého názoru jedněmi z nejpřehlednějších jsou stránky Kateřiny Kalivodové Foltánkové (mimochodem rozhovor s ní byl v ČAJi 109, říjen 2015) – viz

<https://www.literarnialchymie.cz/literarni-souteze/> . Tam najde každý zájemce

informace o soutěži, téma, věkové určení, uzávěrka, rozsah práce, další informace o vyhlášení atp. Zároveň přináší odkaz na konkrétní stránky soutěže. A co je nejdůležitější, tento web je stále aktualizován, což zdaleka není tak samozřejmé u některých dalších webových stránek.

Kateřina Kalivodová Foltánková vydala na počátku roku 2021 zajímavou knížku. Vyšla v pdf formě a můžete si o ní napsat autorce na výše uvedených stránkách literární alchymie. Najdete tam kompletní přehled s odkazy na soutěže pro dospělé. Vřele doporučuji.

Vyhlašovatelé soutěží mají svoje představy a záleží zcela na nich, jak budou postupovat. Řada soutěží má věkový limit, existují soutěže pro děti, pro studenty, ale i pro důchodce. Jsou i soutěže až od patnácti či osmnácti let.

Pořadatel by měl vymezit mantinely, pro koho soutěž není. Někdy mohou být informace typu „pouze pro amatérské autory“ zavádějící. Kdo je vlastně profesionál? Autor, který se psaním uživí? Nebo ten, kdo je členem profesní organizace? Nebo někdo, kdo vydal knihu či sbírku? Třeba na Mělnickém Pegasu je samostatná kategorie pro básníky, kteří vydali sbírku, čímž je vše jasně stanoveno. Bohužel v řadě soutěží je tato informace nejasná. Jako třeba údaj „pro začínající autory.“ To může být nějaký mladý student, ale i důchodce, ačkoliv píše padesát let, může být stále začínající, neboť mu doposud vyšlo pár básní ve sbornících ze soutěží. Jinak nikde nepublikoval.

Důležitým momentem soutěže je porota. Z vlastní zkušenosti vím, že není vůbec lehké porotce sehnat. V řadě případů to bývají knihovnice, učitelé, autoři nebo lidé se vztahem k literatuře. Jsou to lidé různě fundovaní a kvalifikovaní, mají svoje představy o té „správné literatuře.“ A ruku na srdce, kdo z nás soutěžících neměl nikdy pocit, že jeho práci porota nedocenila, nepochopila. Já sám mnohokrát, ať už neprávem či právem.

Dám příklad. Do jedné soutěže jsem poslal povídku, která později vyšla v

mých knížkách a byla čtenáři hodnocena velmi kladně. Tříčlenná porota evidentně nevěděla, co s mým příspěvkem. Zatímco jeden porotce text zahrnoval superlativy, další dva psali o „maglajzu na papíře“ nebo „necháпали, co tím chtěl autor říci.“ Nechci si tu foukat na bebíčka, ale tady je vidět, že i dobrý text nemusí porotu oslovit.

Zvláštní kapitolou jsou potom porotci, kteří si myslí, že „spolkli všechn rozum světa.“ Zažil jsem jednu paní porotkyni, která mi při pohovoru s porotou řikala, že mi musela strhnout deset bodů, protože byla básnička krátká!

Na této soutěži jsem zažil ještě jednu kuriozitu. Čtyři porotci posuzovali jednu báseň, autor nakonec neuspěl, ale to není důležité. Veškeré body byly napsány ve sborníku ze soutěže, takže mohu doložit. Maximum bylo sto bodů, minimum nula. Tři porotci dali práci 90 bodů, jeden potom 10 bodů. Celkem 280 bodů. Ale práce neuspěla, protože soutěžící, kteří dostali třeba čtyřikrát 75 bodů, měli celkově 300 bodů, i když u třech porotců byla báseň hodnocena hůře. Když jsem na toto při závěrečném posezení s porotou upozornil, se zlou jsem se potázal (podotýkám, že se nejednalo o mou báseň, aby snad nevypadalo, že jsem se cítil zhrzeně). Prostě jeden porotce, přestože se třem porotcům báseň líbila, soutěžní příspěvek „zazdil.“

Proto říkám, že soutěže jsou potřeba, ale strašně záleží na tom, kdo soutěž posuzuje. Řada rozhodnutí poroty je dobrá, autora většinou správně nasměruje. Sám musím uznat, že rady porotců, pokud to byli porotci s velkým Pé, jsem časem přijal a postupoval podle nich. Bohužel když sedí v porotě třeba dětské soutěže „básnička,“ o jejíž tvorbě se toho hezkého mnoho napsat nedá, nadělá více škody než užítu, neboť dětského autora svádí na scestí. Ukazuje mu, že jeho verše, které bohužel někdy i převyšují tvorbu porotkyně, jsou špatné, že se takto nepíše. Že sama porotkyně usnula v minulém století, sama nepochopí. Ale co s tím nadějný dětský autor? Bud' vytrvá a za čas přijde sám na skutečnost, kdo měl pravdu. Nebo se bude věnovat jiným aktivitám.

Některé soutěže zakazují posílat příspěvky zaslané do jiných soutěží, což nechápu. Chápal bych to v případě, že práce získá ocenění na jedné soutěži. Ale když neuspěje, proč bych ji nemohl poslat jinam. Vzpomínám si na soutěž v devadesátých letech, kdy vítěz docela prestižní soutěže (asi 150 prací) na závěr říkal, že mu na jiné soutěži řekli, aby ty texty zahodil a raději nepsal, že nestojí za nic. A pak se v tom vyznejte!

Takže k porotcování závěrem jediné: ocenění potěší, ale nepřeceňujte jej, prohra nepotěší, ale pokud vám ukáže cestu (třeba i dobrá porota) v dalším psaní, tak je to mnohdy víc, než diplom.

Soutěže tematicky zaměřené mohou autora donutit vyzkoušet si i jiné formy tvorby. Může to být přínosné. Autor objevuje, pokud má zájem, nové možnosti. Třeba najde i svoji „parketu.“ Na druhou stranu jsem zažil autory,

které třeba starší povídky předělávali, aby vyhověli zadání. A ještě jeden případ z naší Řehečské slepice. Autorka se v kategorii týkající se Řeheč zúčastnila povídkou, která neměla s tématem nic společného, Povídku začala: „To zase jednou v Řehči ...“ A pak se už o Řehči nepsalo. Po čase jsem zjistil, že se stejnou povídkou uspěla na jiné soutěži. Byla zcela stejná, jen v úvodu bylo napsáno: To zase jednou v Pardubicích...”

Sám jsem zažil soutěž, kde jsem se snažil vyhovět tématu soutěže, ale na vyhlášení jsem zjistil, že porota říkala, že jsem se právě moc držel tématu. Moto soutěže bylo podle poroty pouze návodným a u vítězné povídky se prakticky nijak neprojevovalo. Rozsah práce je také problematický. Ideální je, když můžete poslat celou práci, neomezenou. Ale kdo to má číst? Vzpomínám si, že nám jeden autor poslal do prvních ročníků, když jsme neměli omezení v počtu stran, asi čtyřicetistránkové dílko psané rukou. Na druhou stranu napsat povídku na dvě strany? Je to ještě povídka?

Za důležité považuji anonymitu soutěžícího. Přiznám se, že soutěžím, kde je znám autor porotcům, jsem se spíše vyhýbal. Třeba opět na naší „Slepici“ z poroty vím, že některé stále autory většinou poznám. Možná jsem k nim i hodnější, i když se snažím posuzovat všechny stejně. Ale pozor, jednou se mi stalo, že přišla povídka, která se mi velmi líbila. Říkal jsem si, že autorem bude bezesporu Jan Řehounek. Byl to prostě jeho styl. A ejhle! Když jsme odtajňovali jména autorů, zjistil jsem, že autorkou je Ilona Pluhařová!

Nechci říct, že porota někoho protěžuje, když zná jeho jméno, ale hůř se ztrhá práce zavedeného autora než neznámého začínajícího!

Preferuji soutěže, které při vyhlášení předají autorům sborníky. Jednak autor vidí svoji práci, může si přečíst i práce ostatních oceněných. Je to cenné i pro neoceněné autory, protože si mohou přečíst práce těch lepších. Právě nedávno mi psal jeden autor, že když si přečetl sborník ze soutěže, pochopil, proč ta jeho práce nebyla oceněná. Sám si našel cestu, jak třeba příště psát jinak. I to je jeden z cenných poznatků soutěže.

Bohužel jsou soutěže, kde sborníky nevycházejí nebo je organizátoři slíbí a vyjdou až za delší dobu, což je škoda. Úplně nejhorší je, když slíbí a nevyjde nic.

Důležitá je atmosféra při vyhlášení. Jestli organizátoři a porota sedí na nějakém pódiu a hází „perly sviním.“ Nebo je naopak příjemná, můžete si s porotcem o svém psaní promluvit. Někde dokonce dostanete i krátké písemné hodnocení své práce, takže je o čem diskutovat. A právě ona setkání a veřejní hovory, kdy opadne napětí z předávání je vůbec to nejzajímavější. Třeba proto jsem měl rád Literární Varnsdorf, kde to fungovalo perfektně.

Smutné je, když se zúčastníte soutěže, ale protože jste se neumístil, nikdo

vám nepošle žádné informace nebo třeba odkaz na stránky, kde se dozvíte výsledky, můžete se tam koupit sborník atp. I takové soutěže jsou. Když si vyhledáte příslušné stránky soutěže, tak tam najdete informace několik měsíců či let staré bez aktualizací.

Dalším nešvarem je skutečnost, že organizátoři již předem avizují, že ocenění ani sborník neposílají poštou. Zažil jsem i soutěž, kde vyhlásili jméno vítěze, ale protože nepřišel na vyhlášení, nic nedostal. A tak se postupovalo dál, takže vítězem se nakonec stal autor na 5.místě, který byl první v pořadí, který se osobně vyhlášení zúčastnil. Chápu, že poštovné není nejlevnější, ale myslím si, že by většina soutěžících ráda nějakou tou korunou přispěla, třeba na to poštovné, aby jim poradatelé cenu poslali.

Na úplná závěr ještě jednou moje doporučení: „Ocenění potěší, ale nepřeceňujte jej, prohra nepotěší, ale pokud vám ukáže cestu (třeba i dobrá rada, kontakt) v dalším psaní, tak je to mnohdy víc, než diplom.“

Přeji Vám hodně úspěchů na literárních soutěžích. Sám jsem si řekl, že s blížící se šedesátkou budu literární kolbiště opouštět, ale některé oblíbené soutěže si nenechám ujit.

Václav

POSTŘEHY POROTCE

Oldřich Suchoradský patří mezi porotce na Řehečské slepici. Dlouholetý knihovník, autor řady novinových článků, rozhovorů, dlouholetý člen redakční rady Kopidlenských listů, to je jen část Oldových počinů. Dovolím si odcitovat některé jeho postřehy a myšlenky právě při porotcování naší soutěže. Václav

Oldřich Suchoradský

Je těžké dělat takového rozhodčího, nedělám to prvně! Můj spolužák Petr, když jsem se na něj obrátil s názorem na mnou dvě vybrané povídky, mně k tomu napsal: *Přečetl jsem si to dvoje povídání a nechtěl bych být v Tvé kůži – oficiálním hodnotitelem takového souboru. Každý z nás člověků je nějak intelektuálně nastavený ve svém projevu. Někdo slušně zpívá, někdo zase dobře píše, někdo zas nadprůměrně muzicíruje, někdo třeba kope do meruny, někdo umí běhat a střílet biatlon. Obvykle si každý z nás myslí, že to, co dělá, tak je to, jak nejlépe dovede... Já v tom nejsem žádná výjimka.*

Souhlasím s Petrem, a ještě dodávám za sebe toto: Je obtížné najít kritéria, podle kterých jednotlivé soutěžní práce spravedlivě hodnotit. Každý z hodnotitelů má v sobě určité pohledy, kterými vše kolem, tedy i takové literární práce, posuzuje. Vycházejí z jeho životních zkušeností, ale i vlastních možností a schopností. V hodnocení uplatňuje volitel dva zásadní přístupy. Někdo hledá chyby, to, co by měl v představené práci zkritizovat, čím autora nějak ponížit a vyřadit jej ze seznamu oceněných. A pak je tu ještě přesně

opačný přístup: Hledat v textu klady a možnosti, jak jej zařadit mezi oceněné. Který z přístupů je lepší, nebo ten správný, to nejsem schopen rozhodnout. Já volím nějakou kombinaci obou přístupů. Pokud možno zůstat v rovnováze a vidět klady, ale současně upozornit i na zápory daného textu. Z toho mi pak vyjde konečný verdikt, kam je podle mne třeba text zařadit. Prioritou je však zadání soutěže a míra, jak se autor trefil a naplnil scénář toho, o čem by to mělo být. Už v tom jsou je však problém. Mně někdy připadá, že autor nepíše podle tohoto předloženého zadání, ale má v šuplíku povídku už dávno připravenou, a pak se jen snaží ji upravit a natlačit do rámce zadání soutěže. Bohužel je to na tom až moc vidět a výsledek tak za moc nestojí. Můj přítel Petr k tomu píše toto:

Zaslaný projev obou autorů mne nijak zvlášť neoslovil. Přišlo mi, jakože oni tvoří humor pro humor, a to za každou cenu, skoro až polopatický. Nebylo tam „nic nového pod sluncem“, už dávno tato schopnost byla někým pojmenována jako (foneticky) "Lartpourtartismus" - umělecký směr pokládající samo umění za cíl tvorby, umění pro umění. V tomto případě samoučelnost v této tvořivé intelektuální činnosti.

Další pohled porotce vidím složitý v tom, co má on hodnotit. Obsah toho, co autor napsal, nebo formu, s jakou je jeho myšlenka zpracovaná? Co by měl upřednostnit? Někdo má docela skvělý nápad, ale nedokáže ho čtivě a srozumitelně zapsat. Další to umí, ale jeho myšlenka je chabá, okoukaná, podbízí. S tím souvisí násilná aktualizace, např. často se v textech objevující módní téma covidu, které se snaží nacpat zcela neorganicky do textu s vírou, že právě to ho vynese mezi oceněné. Je to však velmi násilné a nesmyslné. Já se ve svých publicistických článcích ale chovám stejně. Řekl bych, že tam to ani nevadí. Naopak, je to pro čtenáře důkazem, že autor píše aktuálně, snaží se trefit do toho, o čem čtenář přemýšlí a čím žije. Taková činnost je však jen krátkodobá. Noviny se přečtou a brzy odloží a další den přijde na přetřes zase něco jiného. Jak říkal můj děda: „Nic není starší než včerejší noviny.“ Takže hodnotit obsah či formu a upřednostňovat jednu před druhou, to se nemá. Zase je to o rovnováze. V této konkrétní soutěži by neměl chybět humor, určitý nadhled nad slovem tohoto smyslu. A lehkost, s jakou autor takovou formu textu dokáže naplnit. A to je moc těžké a často je to místo k smíchu, k pláči...

Můj kamarád Petr k takto zpracované mnou náhodně vybrané povídce napsal:

První text byl pojat jako soubor znásilněných moudrů a aforismů. Sice je to ze života, ale dál už nic navíc... Tohle by dal do kupy snad i žák 4. třídy základní školy. Tak jsou některé řádky tohoto textu primitivní. V mém blízkém oboru oboru malování by se tomu říkalo naivismus – ale na ten se dalo alespoň koukat (viz třeba obrazy herece Hlinomaze, nebo hudebníka Rigo Čecha).

Sám jsem tento text zařadil mezi tři v souboru nejslabší, se známkou 4. Tu pětku si nezasloužil podle mne žádný, to by bylo hodně kruté hodnocení. Alespoň snahu autora je třeba, byť v minimální míře, vyjádřit ve známce (to je zase můj učitelský přístup. Mám-li k Petrovu trefnému vyjádření k této povídce něco přidat, tak jenom stručně: Vysvětlující rádoby vtipný úvod, odkazující se na naše literární ikony, předznamenává rádoby vtipné výroky, které si autor zapsal od svého objeveného génia a trochu si je upravil a přizpůsobil svému pohledu. Některé takto zpracované výkřiky jsou i vtipné, ale většina si na to jenom hraje. Je na nich vidět, jak se o to autor snažil, aby vtipné byly, avšak často s malým úspěchem. Na závěr textu tady chybí pointa, vyústění. Jaký smysl to všechno má? Tak jako v našich mnohých moderních filmech, končících otevřeným koncem, s povzbuzením diváka: „Závěr a smysl toho koukání si udělej sám. Já si s tím nějak nevím rady“!

A teď ještě druhý text, hodnocený Petrem. Ten, který jsem já považoval za zdářilejší a ocenil jsem ho známkou 1. Petr ho znectil takto:

Text je už přímo vycucanost z prstu. De facto nudné převypravování postarších vtipů z i-Netu. Na podobném figlu byla kdysi natočena řada filmů "Kameňáky" režiséra Trošky. Tam nepokrytě šlo prvoplánově o vyprávění fórů v autentickém prostředí. Dočetl jsem tento text s mírným přemáháním.

No, a ještě můj pohled na výše uvedený text. Co jsem v něm viděl kladného: Nechci s Petrem opisovat jeho příměr s Kameňáky. Mně při čtení vůbec nenapadl. Naopak, ocenil jsem všechny tři části textu, svým způsobem svěže napsané. Lehkým perem (nebo ťukem na klávesnici?). Četlo se mně to krásně. Asi proto, že jako učitel mám v oblibě školní témata, zvláště vyprávěna dětmi školního věku, Asi je to moje kantorská úchylnka, ale žil jsem v tom celý svůj pracovní život. Proto jsem autora ocenil jedničkou, že se mu ty rodinné, školní i hospodské historky povedly docela věrohodně vyjádřit (alespoň podle mne).

No a ještě Petrův závěr k tomu, co napsal: *Když to teď na konci shrnu, tak oba dva texty jsou podle mne propadákem. Říká se, že za snahu by se mělo přinejmenším chválit. Ale i empatie a altruismus mají určité hranice. Tím autory obou textů nechci znemožňovat. Ty jsi chtěl znát můj osobní názor. A ono vždy záleží na úhlu pohledu. Nenech se mnou nijak ovlivnit.*

Václavův dodatek

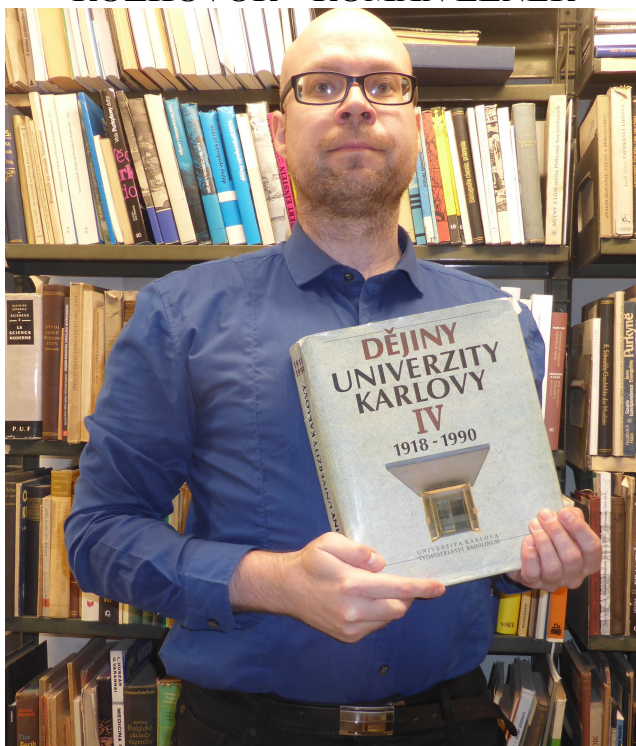
A pak se v tom vyznejte! Nekamenujte porotce, je to nevděčná práce a vždycky se najde někdo, kdo Vám řekne, že jste neumětel, který ničemu nerozumí. Pár dopisů jsem dostal, některé dokonce veršované typu:

„Pane Franci, napsal jste, že nemám šanci ...“

A následoval soupis chyb porotců, kteří jsou snad negramotní, když nerozpoznali veledílo. Víte, co je nejzajímavější: Nejvíce píší autoři, jejich práce propadly u poroty na celé čáře!

**„Zatím se cítím více sepisovatelem než spisovatelem,
ale běžím kupředu!“**

ROZHOVOR – ROMAN ELNER

Víte, kde leží Unerázka? Nevíte? Nevadí, já to ještě před pár lety taky nevěděl. Leží mezi Moravskou Třebovou a Jevíčkem. Proč vám to povídám? Z Unerázky pochází, i když nyní žije v Praze, Roman Elner, autor opakovaně oceněný na literární soutěži Řehečská slepice. Pracuje v Archivu Univerzity Karlovy, má mnoho zájmů a koníčků, jedním z nich je pochopitelně literatura. A tak jsem jej požádal o rozhovor.

- Začnu asi překvapivě, zaujala mě Vaše profese archiváře. Některé Vaše povídky čerpají z historických pramenů. Napadla mě souvislost s pražským archivářem Karlem Jaromírem Erbenem. Je profese archiváře vstupenkou do literárního světa? Jak vám pomáhá v literární tvorbě?

Do literárního světa jde nastoupit z jakéhokoliv perónu, z archivu nevyjímaje. Erben není jediný, našli bychom i jiné kombinace archiváře a spisovatele, nejde ale o všeobecně známé osobnosti.

Jsem přibližně z poloviny archivářem a z poloviny učitelem na základní škole. Mám rád pestrý život. Univerzita Karlova byla založena v roce 1348, v univerzitním archivu se nachází různě staré písemnosti i předměty a z fakult přebíráme stále další, v nadcházejících letech to budou i digitální dokumenty, archiv 21. století není jen papír. Mám na starosti mimo jiné dokumenty z některých lékařských fakult: pražské 2. a 3. LF a hradecké FaF a LFHK, občas do Hradce pracovně zavítám. Lékařské fakulty vznikly nebo se oddělily z Lékařské fakulty v průběhu 20. století.

Pracuji v archivu nejstarší středoevropské univerzity, to mi umožňuje přemýšlet s nadhledem, ve staletích, prolínat minulost s přítomností i budoucností. Jsem obklopený desítkami tisíc individuálních lidských příběhů studentů, absolventů, vyučujících, živých i mrtvých, radostných i tragických osudů, příběhů budov, předmětů. Po někom zůstal tlustý spis, po jiném jen zápis v matrice absolventů. Jako byste chodili po pláži a stačí se sehnout pro zrno písku a vždy v něm najdete spisovatelsky využitelný příběh, námět.

Je to i úředničina, vydáváme opisy a potvrzení. Přináší až kuriózní historiky, někdy i nedorozumění, střety s lidmi různých povah. Například žadatel chtěl potvrzení, když jsme jeho jméno nemohli po marné snaze dohledat, vzpomněl si, že vlastně studoval úplně jinou vysokou školu – a šel o dům dál. Univerzita je velká státní instituce a její chod skrývá řadu námětů od absurdních, komických, přes dramatické, ať už na rektorátu nebo na jednotlivých fakultách.

- Toto číslo ČAJe je věnováno literárním soutěžím. Zeptám se tedy i Vás, čím jsou pro Vás literární soutěže? Jaké s nimi máte zkušenosti? Můžete se pochlubit úspěchy?

Píšu příležitostně, nesystematicky, nepíšu moc takzvaně do šuplíku. Ve většině případů nemám ani žádného betačtenáře, prvotního čtenáře-oponenta mých textů, který by mi je, jak se říká, konstruktivně zkritizoval. Tak jsem vlastně hledal, jak z téhle pasti ven a literární soutěže jsou pro mě cestou. Má literární trajektorie nebyla přímočará, že bych, v parafrázi z filmu *Vrchní prchni*, chtěl být knihkupcem, stal se knihkupcem a jsem knihkupcem, spíš jsou to v mém případě vlny spisovatelství.

Literární soutěže jsou mi impulsem k tvorbě, možností předložit svá dílka k posouzení literárním odborníkům, v neposlední řadě i možností potkat při soutěži stejně psaním postiženou skupinu osob, to byly prvotní důvody, ne touha umístit se na prvních místech.

Humor je pro mě základem života. Jedna ze soutěží, kterých jsem se začal až od roku 2015 systematicky účastnit, je Řehečská slepice, má neopakovatelnou až rodinně příjemnou atmosféru. Zkušenost mám i se soutěží *Literární*

Lysočina, znám už jen její pražské ročníky, organizátoři, Radek Lehkoživ a především Zora Šimůnková, dělají záslužnou práci, zvláště ve spojitosti se Zořinými *Večery přiměřených depresí*, na nichž může jakýkoliv autor číst ze své tvorby publiku. Ve *Slepici* i *Lysočině* jsem to v některých ročnících dotáhl až na 2. cenu v próze.

Originální byla v roce 2016 soutěž Městské knihovny *Praha ve 100 slovech*, škoda, že neproběhly další ročníky. V ní se mé příspěvky dostaly do užšího výběru a vyšly ve stejnojmenné knize. Na základní škole učím dějepis, nikoliv český jazyk. Za úspěch považuji, že jsem k účasti ve *100 slovech* přesvědčil svou tehdejší žákyni Danielu, i její příspěvek vybrali. Znáám spisovatelku Danielu Fischerovou, obě Daniele jsem pozval na večeri, na níž velká paní Daniela poskytla malé Daniele zpětnou vazbu na její šuplíkové texty a potvrdila um i talent a povzbudila ji k tvorbě. Sekundárně to inspirovalo i mě. Mimochodem na křtu „stoslovné“ knihy s účastí autorů jsem potkal kolegyni z mého archivu, až na místě jsme s úžasem zjistili, že oba píšeme.

Ve vítězném sborníku z roku 2019 se ocitl i můj příspěvek v *Literární soutěži Krajské knihovny Karlovy Vary*, kde jsem se v knize i osobně při vyhlášení potkal s Ilonou Pluhařovou, kterou znám ze *Slepice*. Komunita obesílatelů literárních soutěží není zase tak velká.

Úspěšný jsem byl i v *Literární soutěži Jakuba Arbesa*, několik ročníků pořádala na vlastní náklady jeho praprapravnučka Adéla Nikodýmová, snad bude dál. Ze soutěží, které mě zajímají, bych uvedl třeba i 1x za 2 roky pořádané olomoucké *Prvotiny*, taky československé *Básně SK/CZ, Mělnického Pegase a Tachovskou renetu*.

Myslel jsem si zpočátku, že se mi u řady soutěží dostane tak nějak automaticky zpětné vazby na mé texty, abych se mohl vyvíjet, nebo že u vítězných textů bude obsáhleji slovně a třeba i písemně komentováno porotou, proč autora ocenila.

Podnětnou účast v literárních soutěžích považuji za vývojový stupeň, z něhož by se měl člověk posunout k nějakému vlastnímu publikování. Taky nemůžete prožít celý život jako batole, je potřeba se zdvihnout na vlastní nohy. Naopak to jde, jako dvounohý se občas můžete batolit, tedy i v seniorském věku se lze se zájmem amatérsky účastnit literárních soutěží. Lze se i zprofesionalizovat. I v pozdním věku z vás může být nová Květa Legátová.

- Mně osobně u literárních soutěží chybí třeba vazba s nakladateli. Jako mladý autor jsem se naivně domníval, že úspěch v soutěži povede k zájmu vydavatelů, ale tak to nefunguje. Jaké máte Vy zkušenosti a uvažujete o vlastní knize?

Máte pravdu, literární soutěže, jejich organizátoři a účastníci jsou spíš takovou uzavřenou komunitou, Když už, tak si nakladatelství uspořádá vlastní soutěž, příkladem je *Literární cena Knižního klubu* nebo *Literární soutěž nakl.*

Albatros, obě hledají i prvopisatele a jsou otevřené každému. Při větší propojenosti soutěží s nakladatelstvími by se pro ně soutěže mohly stát líhní budoucích autorů, takovými hokejovými farmami, z nichž mohou draftovat nové spisovatelské hráče. Chybí tomu systém, každý hraje na svém písečku, člověk musí usilovat, život není jednoduchý, ani ten literární.

Já věřím, že účast v literárních soutěžích vám může poskytnout zpětnou vazbu, že nejste vyloženě grafoman a jestli má vaše tvorba hodnotu a je ocenění hodná a máte na to, se vyvíjet a zlepšovat. A pokud takovou zpětnou vazbu člověk dostane, může to pro něj být doping k odhodlání publikovat. Pak by, jak věřím, pokud je přesvědčen o sobě a svém textu, měl dostatečně otravovat budoucí nakladatele. Vždyť kolik je historických příkladů, kdy autora doslova stokrát vyhodili oknem, až narazil na jednoho, který mu dal šanci, a autorův text došel ocenění.

Myslím, že podstatnou a pomocnou roli autorovi poskytuje a mohl by poskytovat literární spolek, jehož je členem, jako *Středisko východočeských spisovatelů*. Mluvím samozřejmě jako laik, nejsem členem žádného literárního spolku. Dnes si navíc může kdokoli vydat knihu sám, můžete si i založit vlastní nakladatelství nebo literární server. Samotné vydání tištěné a případně i elektronické knihy ale nestačí, musí si jí všimnout čtenář. Každý autor si asi musí vybrat, na jaké straně barikády bude stát, jakou tvorbu chce produkovat a jaké má ambice a jestli se chce stát součástí třeba něčeho, co bych nazval literárně vydavatelský průmysl, nebo jestli chce proplouvat literárním undergroundem.

Vlastní kniha u mě není na pořadu dne, zprvu bych se rád dostal do nějakých sborníků a výborů povídek po bok dalších autorů, inspirativní výzvou pro mě je třeba František Tylšar se svými *Literáty na trati*, k nimž se kdokoli může přidat.

Rád poslouchám rozhlas a moc se mi líbí hry o historických tématech psané soudcem brněnského Nejvyššího správního soudu Pavlem Molkem. Autor se nemusí jen omezovat na knižní útvary. Ve stádiu plánů mám pustit se do něčeho takového.

Literární dění asi dost ovládají velcí pražští nakladatelé, jsme malým dvorkem. Nevím, jestli by u nás bylo obvyklé napsat text v češtině, přeložit ho do jiného světového jazyka a vydat ho nejprve v zahraničí a až poté podle ohlasu nabízet v České republice? Nebo jestli by v dnešní solitérní době byla možná tvůrčí spolupráce třeba dvou spolu píšících autorů publikujících pod společným pseudonymem, taková až balzacovská literární dílna? Mě to láká, ale nejsem aktuálně dostatečně vnitřně sebezpřesvědčený, že se do toho musím pustit. Věřím ovšem v jisté štěstí, které přeje připraveným, v náhodu i v cílevědomou spolupráci s dalšími nápomocnými lidmi.

- Jak přijímáte pocit, že jste porotu na soutěži nezaujal? Říká se, že i

negativní zkušenost může být užitečná, pokud se z ní člověk poučí. Co Vy na to?

Nenosím s sebou konopné lano, jsem zvyklý i z neliterární části svého života, že mám propracovaný nápad, jsem přesvědčen o jeho přínosu a úžasnosti – a přesto neobživne, není přijatý a naopak sklídím kritiku, to se mi v roli učitele při spolupráci s kolegy ve škole běžně stává. Neúspěch se mnou nemává, vím, že jistý literární talent, nápaditost a um mám, jen ho musím rozvíjet a směřovat, z nížin mířit ke Sněžkám a k Mt. Everestům. V případě, že by šlo o nějakou nespravedlnost, tak to by byla jiná.

Když nezaujmu porotu, tak si alespoň se zájmem přečtu vítězné příspěvky a seznámím se s konkurencí, ne ale kvůli kopírování.

Při psaní myslím hlavně na sebe a svou spokojenost s textem. To, čeho se mi nedostává leckdy od porotců, je návod, jak zlepšovat své psaní a jak chápat literární řemeslo. Hledám u těch, kteří popisují, jak píší, kupříkladu série knih Arnošta Lustiga *Odpovědi, Eseje, Interview* nebo kniha Haruki Murakamiho *Spisovatel jako povolání*.

V roce 2018 jsem se zúčastnil podnětné literární dílny vedené Jiřím Walkerem Procházkou. A těch účastnících se introvertních začínajících spisovatelů.

- Co Vás přivedlo ke psaní? Byl jste jako dítě náruživým čtenářem? Komu jste dával své první texty k posouzení?

Kdyby nebyly knihy, asi bych si je musel vymyslet.

Nepocházím z intelektuálně elitářské rodiny, ale knihami jsem obklopený celý život. V mém rodném unerazském domě byla kolem poloviny 20. století na čas malá obecní knihovnička, na pozůstatky knih z ní jsem v mládí narážel. Především obě babičky, které jsem znal, i rodiče při své pracovní vytíženosti četli a čtou a jsem vděčný, že mi od mládí byli čtenářskými vzory, kupovali mi knihy, zapsali mě do střediskové knihovny, moje sestra se k tomu stala knihovnicí. Ano, už jako dítě jsem rád s oblibou četl, prázdniny s knihou, ale olympijské úrovně jsem nedosahoval, že bych s otevřenou knihou stál i ve frontě na oběd ve školní jídelně, jak to vídám u několika mých žákyň. Když si některý žák a la šejk Peterka po vypracování zadaného úkolu při hodině někdy otevře knihu a čte si, má mé sympatie a obdiv. Párkrát jsem si několik zajímavých knih od svých žáků půjčil a přečetl – a vracím je.

Myslím, že mou roky pilovanou disciplínou je psaní proslovů. Začal jsem s tím pro sebe na základní škole a napsal jich pár i pro jiné. Ten až divadelní příjemný pocit, slyšet, jak před plným sálem váš čtený text vzbuzuje reakce, posluchači se smějí vloženému vtipu. Rád píšu i různé originální blahopřejné a nominační texty, které čtenáři přinesou primární nebo sekundární radost, pochvala originality je takovým hezkým podrbáním za ouškem.

Impulsy ke psaní jsem vnitřně cítil v období někdy kolem maturity a příchodu na vysokou školu, bylo jich několik a nějak vše vybublalo. Po příchodu do

Prahy jsem v Národní a Městské knihovně, kterou považuji za výbornou, začal číst literární časopis *Host*, účastnil se jako divák různých autogramiád. Pár pro sebe psaných textů jsem chtěl zužitkovat a začal jsem si hledat různé literární soutěže, jejich porotci byli prvními posuzovateli mých textů.

Druhou mízu literárních aktivit jsem chytnul až při svém učitelském povolání. S kolegou a skladatelem Romanem Haasem jsme začali pro žáky pořádat *Filmový večer*. Při té příležitosti jsme natáčeli i učitelské filmy. K některým jsem psal scénáře a oklikou se vrátil k psaní literárních textů.

- Máte oblíbené autory, ke kterým se vracíte? Můžete čtenářům doporučit zajímavou knihu, která Vás nedávno zaujala či inspirovala?

Mezi mé oblíbence patří Haruki Murakami, magický realista Salman Rushdie, různí autoři knih s historickým dějovým pozadím. Vím, že mě v mládí uhranula kniha *Za časů Jeho Milosti* švédského nobelisty Eivynda Johnsona, ale i hutné romány autorů jako Emil Zola a Anatol France.

Výjimečně čtu knihu víckrát. Spíš náhodně narážím nebo vyhledávám knihy a autory z cizokrajného prostředí, díky nim cestuji po světě po všech kontinentech. Po Africe s Wole Soiyinkou a *Aké - Léta dětství*, po Asii s s Yaşarem Kemalem a Jeřáby se zlatými pery, s Orhanem Pamukem a jeho Sněhem...

Považuji se za malohanáckého Moraváka, rád se vracím k sesbíráním a upraveným pohádkám *Mlsný hastrman* od Josefa Vrbky.

Využívám nádražních knižních koutků, třeba v pianu v České Třebové, kde objevuji různé starší knihy, nevěřil bych, jak čtivá bude pedagogická kniha *Začínáme žít* od Antona Semjonoviče Makarenka.

Těžko se ze záplavy česky vyšlých knih vybírá. Doporučil bych k četbě knihy *Tapetář* od mladé Emy Labudové a *Ladič* od Anny Vovsové, kniha mě uchvátila, i historické mikropovídky Jiřího Padevěta v knize *Ostny a oprátky*. A z těch nejaktuálnějších *Šikmý kostel. Románová kronika ztraceného města* Karin Lednické.

- Praha má proti Unerázce výhodu, že je tam mnohem více příležitostí ke kulturnímu vyžití. Chodíte na různé kulturní akce, potkáváte se s umělci a dalšími literáty?

V běhu svých pracovních povinností přiznám, že na setkávání s jinými literáty nemám moc času, a už víc jak rok trvající koronavirový stav se vším zamával a vše pozastavil. Mám tu čest být součástí jednoho společenství. Bývalá ředitelka Věra Perlínová pořádala přibližně 1x měsíčně ve školní sborovně v rodinné pospolité atmosféře pátečnícké podvečery. Pro své přátele, bývalé školní rodiče, žáky a vybrané učitele, mezi nimi je třeba právě spisovatelka Daniela Fischerová i lidé z okruhu Českého rozhlasu, mimochodem rád poslouchám stanici Vltava. Scházívala se tak směs osobností, 20-35 osob. Zval se přednášející host. Vesměs bývalý žák nebo člověk spojený

se školou. Tak jsem se potkal se zesnulým překladatelem Vratislavem Jiljí Slezákem, s Jakubem Szántó, s Jaroslavou Janáčkovou.

Už jsem zmínil *Večery přiměřených depresí*, četl jsem ukázky svých prací koncem loňského srpna při jeho 194. pokračování.

Občas se nachomýtnu k nějaké autogramiádě nebo zajímavému literárnímu pořadu v nějaké pobočce pražské Městské knihovny, třeba v Domě čtení.

Protože mě zajímá vážná hudba, pohybuji se na různých koncertech, kde hrají skladby už zmíněného kamaráda a soudobého skladatele Romana Haase, jemuž poskytují občas literární servis v podobě sepsání medailonků a jiných textíků pro jeho prezentaci na webech, při koncertech a na hudebních nosičích.

- Když učíte na základní škole, baví Vás kantořina? Je těžké zaujmout dnešní děti? Jak všechny Vaše aktivity stíháte?

Kromě dějepisu učím i výchovu k občanství. Děti mají i předmět člověk a svět práce, já učím jeho podkapitolu v 8. ročníku: přípravu na volbu povolání. Má to být takový servis, aby se děti dozvěděly vše o typech středních škol, průběhu přijímacích řízení a aby si hlavně samy v sobě s předstihem vyřešily, co by je v budoucnu bavilo, k čemu by se hodily a jakou konkrétní střední školu by měly zvolit.

Vedení základní školy mi poskytuje dostatečný prostor k seberealizaci, mě nebaví jen si odučit hodinu, rád spolupracuji na různých školních projektech jako už uvedený žákovský *Filmový večer* nebo žákovský koncert vážné hudby *Uhelné jaro*, rád asistuju propojování žáků napříč školou. Je to časově náročné, ale v tandemu nebo skupině s jinými kolegy nabuzení entuziasmem na čas nehledíme. V rámci probíhajících republikově evropských projektů jsme si chodili s vybranými učiteli na vzájemné hospitace, učili ve dvojicích při tandemové výuce. Koronavirus vše osekal.

České školství má řadu problémů, leckdy je to ode zdi ke zdi, to by bylo povídání málem na dvousemestrální kurz. Ve výsledku stejně záleží na konkrétním učiteli, na jeho příkladu. To mi zdůrazňoval nedávno zesnulý Libor Pátý, kterého jsem znal osobně. Spoluzakladatel Občanského fóra, porevoluční náměstek ministra školství, vysokoškolský fyzik, profesor.

Doba přináší větší zapojení techniky do výuky, ale mělo by to být smysluplné a měl by to být jen technický nástroj, ne všespásná modla. V koronačase učíme přes nástroje firmy Google: Google Workspace, dříve G Suite, kde máme virtuální třídy a videohodiny.

Se svými třemi kolegy: Hankou, Jardou a Tomášem, jehož to byl nápad, pro děti napříč 2. stupněm pořádáme v tomto internetovém prostředí a v reálné Praze dějepisně zeměpisnou soutěž *Cizolidi*. Každý měsíc řeší žáci balíček úkolů k jednomu historickému cizinci - návštěvníku Prahy.

Děti mají stejně jako v minulosti dvě ruce, dvě nohy, jeden mozek, jsou zlobivé i hodné, učít je inspirativní i pro mě, a snad občas i pro mé žáky.

Trochu jsem zkonzervativněl, žáci jsou samozřejmě technicky zdatní, dnešní dobou víc roztěkaní, ale odráží své rodiče a celou společnost, ve které spíš zdůrazňujeme individualitu, ne úplně bereme za svou zodpovědnost, hašteříme se přes sociální sítě a šli bychom nejsnazší cestou ideálně k finančnímu zisku. Snažím se děti a jejich leckdy složité životy chápat a snažím se nebýt moralizující karikaturou, která káže vodu a pije víno. Věřím, že děti si v životě poradí, důvěřuji jim i naší společné budoucnosti, kterou spoluvytvoří.

- Máte jako učitel dějepisu oblíbené období v našich dějinách? Co třeba nedávné 400. výročí bitvy na Bílé hoře nebo další smutné 400. výročí v červnu, kdy si připomeneme popravu 27 českých pánů?

Jsou mi blízké dějiny 19. a 20. století, hlavně dějiny totalitních režimů, měl jsem možnost i díky nedávno jubilující kolegyni Mileně Josefovičové v letech 2007-17 vést na toto téma semináře na FEL ČVUT. Světe div se, na technické škole mají volitelné humanitní předměty, obráceně to tak moc neplatí.

O bitvě na Bílé hoře i jejich důsledcích by hovořili lépe povolanější jako Jan Royt nebo jičínská rodačka a moje kamarádka Lucie Rychnová, oba vystupují v 10dílném dokumentárním pořadu České televize *Bílá hora 1620-2020*, doporučuji zhlédnout. Oprostil bych se od klíše o 300leté porobě českého národa. Dějiny jsou plastičtější a složitější, než jak si je snažíme následně pro zjednodušení škatulkovat. Člověk na špičce střechy těžko dohlíží k základům domu, musí rozebrat střechu i stěny, odstranit staletými nanesené a jinak dobově ideologicky navrstvené smyšlenky, národní i sebestpotvrzující projekce, aby dohlédl k jádru události a k souvislostem. My se na minulost díváme až moc zjednodušeným průzorem dnešní z většiny české České republiky, bez Slováků, Židů, Němců, v minulosti se tu potýkali a stýkali různě mluvící a různě se společensky a svými kořeny definující obyvatelé.

Důležité události minulosti jako Bílou horu i staroměstskou popravu je ovšem třeba připomínat. Doporučil bych knihu *Staroměstská exekuce* Josefa Petráně, bývalého ředitele mého archivního pracoviště, přes Staroměstské náměstí chodím obden.

Rozhodně nejsem zastáncem relativizace nebo odezdikezdismu. Sebemrskat se za zdůrazňované poválečné vyhánění Němců a upozadovat německá válečná zvěrstva, považuju za chybné.

Když se mí žáci někdy uchýlí k pocitové větě: „Pane učiteli, to je nespravedlivé,“ nejprve se zamyslím, kde může být chyba, a hned v závěsu jim řeknu, gratuluji, právě jsi pochopil podstatu, svět i život je do velké míry nespravedlivý. Narážíme na to každý den.

- Dovolím si teď trochu fabulovat, jak by se dějiny odehrávaly dál, kdyby na Bílé hoře dopadlo všechno naopak?

Tak jako nikdo z nás nedostane šanci odžít si svůj život znovu a lépe, buddhisté věřící v převtělování duší mě snad v tomto případě pochopí, ani jiný

průběh historie neumíme úplně namodelovat.

Myslím, že na vině byla neprozřetelnost všech stavovských představitelů, chaotická organizace, nedostatečné zajištění spojenců, spoléhání se na onotonějakodopadnismus, takže by asi v podobě jiné blízké Bílé hory stejně narazili. Ale stavovské povstání mělo svůj historický smysl i přes porážku.

Všimněte si, že leccos dějinného má kořeny tady ve středoevropském prostoru, vzpomeňme na první i druhou světovou válku.

Podobně jako se ptáte, co by, kdyby, lze spekulovat i o 21. 8. 1968, kdyby Pražské jaro pokračovalo. To je nám bližší událost. A já v takových událostech vidím i dnes se projevující politickou sebestřednost a neschopnost dlouhodobějších plánů a vůbec neschopnost, připustit si, že potřebuji mít plány B a C, když se mi to, v co doufám, nepodaří.

- Vráťm se ještě k práci v Archivu Univerzity Karlovy. Zabýváte se dějinami Univerzity?

Pracovní smlouva mi definuje pozici archiváře, který se má starat o pořádání fondů, aby mohly být zpřístupněné badatelům, o přebírání dokumentů z fakult. Kolegové v archivu řeší i přebírání digitálních dokumentů a jejich ukládání a dlouhodobé uchovávání, což v praktické rovině budu realizovat na svých fakultách.

Psaní odborných textů pro mě tedy není povinné, ale je samozřejmě žádané. Já se omezuji jen na občasnou recenzi odborných publikací, když píšu nějaký článek nebo zprávu, většinou ve dvojici s mým archivním kolegou Markem Bráčkem. Dobře se nám spolupracuje. Při psaní beletrie někdy sklouzávám k faktografii a při psaní odborného textu někdy až zbytečně beletrizuji, on mě vyrovnává. V bádání a publikování mi nikdo nebrání.

S Markem jsme byli loni v únoru na Slovensku na pracovní stáži, těsně před příchodem éry koronaviru, prošel jsem si i některá knihkupectví a po návratu domů se začel do několika knih. Vyšly i v češtině po přeložení ze slovenštiny, je hrůza, že je to potřeba. Slováci české knihy čtou a mají, opačně to skoro neplatí.

- Vím, že jste také členem Společnosti gen. M. R. Štefánika. Jaký je Váš vztah ke Slovensku? Jezdíte tam často? Máte tam přátele? Narážím trochu na jičínské partnerské vztahy s Turčianskou knižnicou v Martině, které rozvíjíme už bezmála dvacet let.

Na Slovensku jsem byl jen několikrát, nejždím tam systematicky. V Praze ale potkávám řadu Slováků, i mezi žáky mé školy v centru Prahy je pár se slovenskými kořeny nebo s maďarskými ze Slovenska. Před několika roky jsem měl v kabinetě mladou kolegyni Ivanu, která přišla studovat do Prahy z Prešova a učila tělesnou výchovu a angličtinu, zůstala tu dodnes.

Za přitele bych označil Vojtěcha Čelka, předsedu zmíněné štefánikovské společnosti, do níž jsem se po impulsu z loňské bratislavské návštěvy rozhodl

vstoupit. Přijde mi, že Štefánik je v České republice opomíjenou osobností, zároveň vědec a mnohem větší kosmopolita než T. G. M. a E. Beneš. Spolková činnost v tom starém slova smyslu je obecně na ústupu, spolky tvoří většinou starší lidé, mladší člověk v nich nemá moc vrstevníků. Kdyby se někdo chtěl začíst do výborného zbeletrizovaného životopisu M. R. Štefánika, doporučuji i česky v roce 2018 vyšlou knihu od Jozefa Banáše *Probíji se!*

Narodil jsem se v Československu, obyvatele Slovenska vnímám jako blízké přátele vyrůstající z podobných kořenů. Nedávno jsem na toto téma četl 2 roky starou knihu *J sme jako oni. Rozhovor s Martinem M. Šimečkou o liberálech, pokrytcích a fašistech*, který s ním vedou mladí novináři Filip Zajíček a Kyrill Ščeblykin.

Můj táta byl v 70. letech minulého století na vojně na Slovensku, občas vyprávěl a vypráví o slovenských vojnových příhodách a reáliích.

V mém rodném městě, Moravské Třebové, probíhají Dny slovenské kultury, partnerským městem je Banská Štiavnica, spolupráci knihoven, vím-li, zatím nerozvíjí.

- Svoji účastí na Řehečské slepici dokazujete, že máte rád humor, recesi a legraci ve všech podobách. Účastníte se i jiných podobných akcí?

Bez humoru není žití. A může to být i sebeztrapňující se humor, absurdní humor, ale i úplně pokleslý, i ten, kdy nevíte, jestli je to recese nebo realita. Já mám nejraději slovní humor svěrákovského ražení, vyprávěnými vtipy společnost bavit neumím. Ve všemožných odrůdách humoru je přeborníkem můj kamarád Roman Haas, společně kujeme pikle. Humorem prokládám i své hodiny.

Někdy rychleji mluvím, než přemýšlím a vypustím z úst dvojsmyslný vtip, z něhož si adresát neomylně vztahovačně vybere tu horší variantu.

Jsem v jádru introvertem, někdy se ovšem odbrzdíuji. Pro školní učitelský film jsem třeba zatančil v baletním úboru pro skrytou kameru v metru mezi reálnými cestujícími.

K jídlu se chovám s úctou, jím rád. Když jsem před lety těžce prožíval jeden partnerský rozchod, ze žalu jsem snědl v restauraci tři velké stejné chody jídla. Zůstaly ve mně. Ten třetí jsem zvládl trochu se sebedonucením. Kuchař už chtěl zavírat kuchyni a do třetice mi nedopřát. Přišel se na mě podívat, co to je za exota a jestli to má být vtip. I on neodolal a byl zvědavý, jestli třetí porci zvládnou.

Nebo se občas zajdu na pódium uklonit místo Romana Haase, protože on je při koncertech vážné hudby při premiérách svých skladeb zmítán velkou trémou, tím ale úplně mystifikujeme později osobně gratulující posluchače. Stačí, když někam oba přijdeme a ostatní si myslí, že si děláme legraci, když zazní při podávání ruky: „Roman, těší mě.“ I druhý z nás proneše: „Taky Roman, těší mě.“

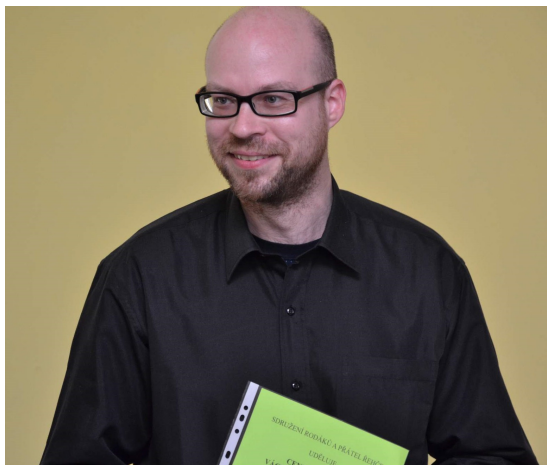
Musím dotáhnout nějakou literární mystifikaci, třeba by mohl do Řehečské slepice přijít soutěžní příspěvek od českého emigranta z Uruguaye nebo z Panamy nebo z Baham, Viktor K. by mě v tom jistě nenechal samotného.

- Vrátím se do Vaší Unerázky, zaujala mě informace o počtu obyvatel. Víte, Řeheč měla při sčítání obyvatel v roce 2011 32 obyvatel, Unerázka 59! To je na pováženou. Taková „velkoobec“. Můžete ji představit a pozvat nás třeba na výlet po okolí?

Unerázka je součástí obce Bezděčí u Trnávky, dohromady zde žije přes 200 obyvatel, ve vedení obce dominuje unerazská část: máme 4 ze 7 zastupitelů. To už jsme pomalu zmiňovanou velkoobcí nebo skoro městysem.

Kolegyně Magda se mě při prvním setkání ve škole zeptala, kolik obyvatel má místo, odkud pocházím, já řekl: „60“ a ona: „Tak málo, moje 100.“ Jenže mluvila o Přerově a v tisících a já o Unerázce a v jednotkách. Tím se její údiv znásobil.

Unerázka je původně z většiny slovanská obec na hranici Malé Hané, Jevíčka. Dál už pokračuje původně Němci osídlené sudetské Hřebečsko, tedy oblast Moravskotřebovska. Přímou v Unerázce máme památník pozemkové reformy v roce 1924, při ní si přišla na své i naše rodina, ve vsi byl staletí panský dvůr Lichtenštejnů. Na návsi máme kamenný kříž z roku 1857. Zvonice musela v polovině minulého století ustoupit družstevním plánům.

František Wenzl, rodák z unerazského statku, vysokoškolský pedagog popravený za heydrichiády v brněnských Kounicových kolejích, u nás ve 20. letech minulého století s republikovým ohlasem průkopnický zakládal místní družstva: vodní, elektrárenská, pastevní, lesní i zemědělská.

Pár kilometrů přes les je hrad Bouzov, známý z televizní pohádky *O princezně Jasněnce a létajícím ševci*. Ve střediskové obci, v – s velkým písmenem psaném – Městečku Trnávce, je zřícenina hradu Cimburku, který má známějšího jmenovce u Koryčan. Moravská Třebová je starobylé středověké město přezdívané od renesančních časů Moravské Athény, s výstavným zámkem, v něm sídlí i Městská knihovna Ladislava z Boskovic. Ve Třebové

pobýval Jan Ámos Komenský, který tu měl příbuzné a tehdejšímu majiteli Ladislavu Velenovi ze Žerotína věnoval svou mapu Moravy z roku 1627. I taková historická regionální témata by stála za literární zpracování, člověk si samozřejmě nemusí hrát hned na Jiráska. V krajině stojí pozůstatky tzv. Hitlerovy dálnice, která měla spojit Vídeň s Vratislaví, a když Pán Bůh dopustí, snad až při posledním soudu bude realizován staletí plánovaný průplav Labe-Odra-Dunaj, který má vést podle plánů jen několik kilometrů od mé obce. Milovník železnice asi zaplesá v Mladějově na Moravě, právě nedaleko Moravské Třebové, kde je přístupný areál průmyslové železnice, v místě se těžil šamot. Milovníci vzduchu najdou 5 km od Moravské Třebové u Starého Města vnitrostátní letiště, konají se zde různé letecké šampionáty, Martin Šonka by mohl vyprávět.

Narazíte tu na různé příběhy, moravskotřebovský z 1. poloviny 19. století o Annenu je skutečný a je o lásce až za hrob. Vztahu mladých milenců Anny a Josefa nepřáli rodiče. Anna se musela provdat za jiného. Brzy zemřela. Den po pohřbu Josef vykopal její tělo z hrobu a pohřbil Annu tajně o kus dál na pozemku ve stráni kopce. Ve výročí jejího úmrtí vrch a místo hrobu osvětlil při improvizované slavnosti. Za několik let spáchal sebevraždu. Hrob a Anninu kostru objevili ve 20. století při odstřelu kamení v části kopce.

Jsmo okres Svitavy, Morava v Čechách, dřív ve Východočeském dnes v Pardubickém kraji. Ředitel svitavského gymnázia Milan Báča provozuje web a napsal 312stránkovou knihu *Literární toulky po Svitavsku*, vydal ji už v roce 2014 ústeckoorlický OFTIS.

Můj kraj není moc medializovaný, ale kdo ho pozná, určitě si v něm najde své.

- Chystáme společný projekt s Knihovnou Václava Čtvrtka v Jičíně, kde na chystaném CD nejlepších povídek za uplynulé ročníky bude i Váš příspěvek. Dá se říci, že Řehečská slepice byla jakousi alfou a omegou Vaší literární tvorby?

Na to nelze jinak než stručně přitakat a dodat: ano. Řehečská slepice mě vyprofilovala a přeji jí další dvacetiletí v plné síle a bohaté snůšce. Místo tečky za tímto rozhovorem bych dodal: Žij a nechej žít. Piš a nechej psát.

Přeji Vám hodně zdaru v práci, tvorbě i všech dalších obdivuhodných aktivitách. A doufám, že se sejdem na jaře v Jičíně na dalším ročníku Řehečské slepice.

Václav

„Vlastní natáčení bylo pro mne úžasnou zkušeností!“

ROZHOVOR – MAREK VELEBNÝ

Marka Velebného si určitě budete pamatovat z Jičínského poetického jara. Jeho básnickou tvorbu jsem představil v ČAJi č. 24 v září 2008. Od té doby uběhlo moře času. Vedle jeho básnické tvorby se Marek věnuje ochotnickému divadlu, fotografování, otužování a v poslední době i hraní ve filmech. Vystupoval v různých epizodních rolích či komparzu, ale ve filmu Národní třída vytvořil zdařile postavu štamgasta vedle hlavní postavy Hynka Čermáka. A tak se nabídka k rozhovoru přímo nabízela.

Hynek Čermák, Marek Velebný a Václav Neužil během natáčení filmu „Národní třída.“ Foto archiv Marka Velebného.

- Marku, jak jsi se k roli ve filmu podle knihy Jaroslava Rudiše „Národní třída“ dostal? Absolvoval si casting? Jak složité bylo roli získat?

Naše plzeňská domovská scéna Divadlo Dialog nabízela svým členům možnost si zahrát ve francouzském snímku Edmond, který se natáčel v plzeňském Velkém divadle a při této příležitosti jsme byli zaregistrováni u pražské castingové agentury Cine-jessy. Pak jsem měl jednou telefonát od té castingové agentury, že o mne hrozně moc stojí, že si mne vybrali na epizodní roli hospodského štamgasta a potřebují, abych dělal hlavním hercům křoví. Casting jsem tudíž nedělal. Až po kostýmní zkoušce, fotografování jsem jel na hereckou zkoušku, kdy jsem se setkal na place s režisérem, štábem filmu a Hynkem Čermákem. Až po natáčení jsem se od režiséra nebo od herečky Katky Janečkové dozvěděl, že se na tu roli štamgasta konal casting i

profesionálních herců, ale z nich si nikoho nevybrali a dostal jsem to bez castingu já, že jsem se jim do toho svou přirozeností nejlépe hodil.

- A co vlastní natáčení? Jak se k tobě chovali profesionální herci?

Vlastní natáčení bylo pro mne úžasnou zkušeností. Byl jsem i mile překvapen, když pro mne na Zličín na první natáčení přijel vůz se členem štábu, který mne odvezl na plac. Kluci ze štábu, slečna produkční a ostatní se ke mně chovali parádně. Při přestávkách mezi natáčením nebo když jsem nebyl zrovna v záběru jsem posedával nebo postával venku s dvěma kolegy z epizodních rolí (jeden byl z Příbramského divadla) a Honzou Cinou. Toho jsem si velmi oblíbil. Byl na mne velmi milý. A i při dalších setkáních při projekcích v Praze a Plzni jsme se pozdravili a povídali. Honza Cina vtipně pronesl, že když byla přestávka, pauza, tak jsem vždy neopomněl si stoupnout k stolku s pitím a drobnými zákusky. Že jsem prostě uměl využít situace. Z Hynka Čermáka jsem měl trochu respekt, když je vlastně hvězda, ale snažil jsem se to rozdejchat a člověk i poznal Hynka z osobní stránky. Člověk musel pochopit, že je na Hynka obrovský tlak, divadlo, množství filmových projektů a tak se i snažil si náročné natáčení odlehčit nějakým vtipem, veselou historkou. Nechal jsem si pro kolegyni z divadla od něj vyprosit podpis. Milé bylo se pak účastnit i slavnostní premiéry a dalších projekcí, ale jako „nováček“ jsem si úplně neuměl těchto okamžiků plně užít. To možná spíš při těch projekcích v Plzni, zde jsem se přeci jen cítil pevnější v kramflecích.

- Co ti připadalo na filmování nejnáročnější? Jak dlouho se jednotlivé scény točily?

Nejnáročnější? Nejnáročnější mi přišla scéna honění divočáka. Ten byl sice živý a ochočený. Spíš ho musel chovatel provokovat, aby nebyl moc hodný. Horší bylo, že jsme pak měli scény s jiným zabíjím kusem, kterého jsme občas museli přenášet a hlavně ke konci noční natáčecí směny bylo natáčení s čerstvě zastřeleným kusem, přímo přivezeným z honitby, který byl i přímo na místě vyvržen. Bohužel jsem se postavil vedle mrtvého divočáka tak „nešťastně“, že jsem musel „špinit objektiv kamery“ vpodstatě neustále při všech směrech kamery, tak to bylo pro mne asi fyzicky nejnáročnější. Jednotlivé scény se de facto točily celý den. Tedy těch dvanáct hodin na place. Předtím mne a další herce vlastně muselo brzo ráno vyzvednout auto s řidičem od filmového štábu a následovala snídaně u cateringu a převlékání u kostymérky. Pan režisér byl hodně náročný a puntičkářský, točilo se ze všech směrů, někdy se musela scéna opakovat. Když jsem se třeba překlátil nebo někomu vypadl text. Měl jsem celkem sedm natáčecích dnů. Jeden byl pozdně večerní, kdy jsem sice přijel na plac kolem šesté večer, ale k natáčení jsem se dostal skoro až před půlnocí, kdy jsme točili noční scénu venku před panelákem. Strávil jsem většinu času čekáním v karavanu než přišla moje první minuta slávy. Kupodivu jsem zjistil, že se točilo v panelovém bloku domu, kam se nedlouho předtím přestěhovala

moje platonická láska. Několik nocí jsem přespal u kamarádky, několik v levném hostelu. Už i noční či brzo ranní cesta filmařským autem, kdy přistoupila třeba Katka Janečková a lidi ze štábu komentovali třeba některá natáčení ze sauny apod, kde jsem nebyl, byla pro mne zážitkem. Pak catering, snídaně, kafe, čaj do kelímku, párek, míchaná vajíčka. Za rozbřesku do autobusu ke kostymérce. Pak přesun na plac. Ono natáčení filmu je docela těžké, tedy náročné. Dvanáct hodin na place z kterého se třeba nemůžete nikam vzdálit, někdy donekonečna opakování jedné scény, soustředit se, přechytračit únavu. Ale je to lepší než kompars mít epizodní roli. Někdy jsem litoval vietnamského herce, který celé dny seděl před herním automatem. Tak já skoro celých těch pět dnů od rána do večera zase seděl u jednoho rohu hospodského stolu. Bylo to náročné, ale na druhou stranu lehké v tom, že jste prostě byl jako stroj. Slečna produkční či kluci ze štábu Vás sehnali, odvedli na plac, z placu na oběd, z oběda na plac. Z placu do kostymérny, z kostymérny k autu, které Vás odvedlo na nocleh. Já se občas nechal vysadit u bazénu v Podolí a šel ještě před spaním do sauny a zaplavat si. Neměl jsem ani s kým bych „pařil“, ale asi by to úplně nešlo. To mám vyzkoušené i z natáčení Edmonda, tak někteří se družili, pařili, ale už to na sobě cítím, že mi není dvacet a nesmím to přehánět, abych byl nějak schopn existovat.

- A všetečná otázka. Co jste pili? Opravdu pivo a tvrdý alkohol?

Musím Tě částečně zklamat. Ano pivo jsme sice pili, ale byl to nealko Birell. Což mně sice nevadilo, mně nevadí. Ale jelikož jsem de facto celých pět natáčecích dnů od rána do večera seděl u toho štamgastského stolu s püllitrem piva, jak se říká, pivo mi pak „teklo i ušima“. Když se točilo ze všech stran, občas musel někdo ze štábu napěnit pěnu v našich sklenicích nebo dotočit nové. V panácích a láhvi borovičky byl čaj. Tak se to podobně dělá s alkoholem i v divadle.

- Pro tebe to nebyla první zkušenost s filmem. Co všechno už jsi absolvoval?

Zkusím to vzít od začátku a zavzpomínat v historii. Moje první vystoupení před kamerou byla účast v soutěžích AZ Kvíz, Riskuj, Kolotoč a talk show Honzy Musila „Sauna“. Pak na fakultě jsem byl v komparsu ve filmech francouzské produkce Bídníci v Plasích a ve filmu „Bez rodiny“ s dalších z mých idolů Pierrem Richardem v Chotěšově. Při přestávce natáčení bídníků v Plasích se mi a skupině kolegů z komparsu podařil trapas, že jsme si omylem sedli ke stolu, který byl vyhrazený francouzskému štábu, kterému jsme snědli omylem část oběda. Dále jsem byl v německém snímku „Der Turm“, který se natáčel v Plzni a kde jsem si až mírumilovný člověk docela rád zahrál východoněmeckého demonstranta, který se pere s východoněmeckými pořádkovými silami. Epizodní roli jsem měl ve francouzském filmu Edmond, který se točil v Plzni. Dále jsem si zahrál v talk shov „Nebezpečné vztahy“,

komparsní role v seriálech Záchranáři, Policie v akci, Dáma a král, Profesor T., Božena. Zahrál jsem si i kněze v reklamním snímku na podporu cestovního ruchu „Za barokem na kole“, v edukativním videu o obezitě, v připravovaném filmu Prvok aj. Byl jsem i ve výukovém filmu pro zaměstnance České pošty, reklamě na Gambrinus, krátkém snímku proti kyberšikaně pro Magistrát a v tzv. Smazaných skečích, které produkoval a točil Petr Smazal. To je snad už všechno. (O fous mi utekla možnost se účastnit Nabarveného ptáčete, Šarlatána a Havla).

- Určitě jsi četl Rudišovu knihu „Národní třída.“ Byl jsem l zvědavý, jak se podaří převést ji na filmové plátno. Jak se tobě zdál zdařilý scénář a celkové vyznění filmu?

Knihu jsem četl několikrát, předtím než začalo natáčení. Po natáčení jsem se od Jardy Rudiše, možná i od režiséra Štěpána Altrichterera dozvěděl, že to nebylo jednoduché převést knihu do filmu, neboť kniha je de facto jen

Vandamovým monologem a s ohledem na diváky, kteří by možná neskousli

Kateřina Janečková a Marek Velebný během natáčení filmu „Národní třída.“ Foto archiv Marka Velebného.

filmové onemanshow.

Proto Jarda Rudiš se Štěpánem Altrichterem připsali vlastně role hospodských štamgastů, (tedy i moji), aby nebyl film jen o hlavní postavě, tj. Hynkovi Čermákovi. Že ta útlá kniha by sama o sobě byla de facto nezfilmovatelná. Podle mě scénář, respektive film je artový, spíš určený pro artová kina, pro určitý okruh diváků. Asi i kvůli přemíře vulgárních slov, kdy film je de facto víc sprostý, jak populární seriál most si myslím, že ho ne každý divák pochopí a některé neúplně vysvětlené pasáže mu zůstanou nepochopeny. Ale pozitivní na filmu hodnotím to, že je určitým protestem, zklamáním vůči moderním developerům, zbohatlíkům, že i trochu naivně se snaží zachránit mizející svět, kdy lidé byli více pospolu, oproti tvrdému individualismu a noci peněz.

- Jsi filmový fanoušek? Jaké filmy máš raději (komedie, detektivky, milostné atp)?

Filmy mám rád. Ale nejsem ten typ, který by čekal před kinem s rozečtenou knihou a čekal na předpremiéru hollywoodského thrilleru. Jsem spíš retro filmový fanoušek. Mám rád hlavně komedie, bláznivé komedie a detektivky a

seriály. Miluji francouzskou produkci 60.-80. let. Pierra Richarda (Velký blondýn), Delona, Depardieua, komisaře Mouleina, Funése a četníky ze Saint-Tropez, Maraise s Fantomasem aj. U českých filmů miluji komedie s Vlastou Burianem. Filmy nové vlny šedesátých let jako Homolkovi. Nejraději mám detektivky a seriály jako: Sázka na třináctku, Smrt stopařek, Holka na zabití, Na kolejích čeká vrah, Čas pracuje pro vraha, seriály jako Pitaval, Třicet případů majora Zemana (to považuji za celkem mistrně udělanou detektivku) aj. Také jsem miloval britský seriál Profesionálové. Ale i společenské komedie: Marečku podejte mi pero, Jáchyme hoď ho do stroje, Co je vám doktore, Vesničko má středisková, Slunce seno ... apod.

- Na druhou stranu tvoje divadelní ochotnické vystupování tě k práci u filmu trochu doporučuje. Můžeš nám váš soubor představit?

K neprofesionálnímu divadlu jsem se dostal někdy před 15-16 lety, už to přesně nevím. Hrál jsem v souboru Amceth Jiřího Ulricha. Moje první role byla v Lustigově Krásných zelených očích, zaskakoval jsem také v Havlově Audienci. Po nějaké době jsme se od něho odtrhli a založili soubor Sofranza, jehož režisérem byl František Zatloukal, tam jsme hráli komedie a klasické historické hry. Nakonec jsem se ještě s pár kolegy i od tohoto souboru odtrhl a založil si soubor s názvem Orákulum, kdy jsme si zkusili vlastní tvorbu. Bylo to představení o panu Kačabovi. Bylo to úžasné představení, kde jsme cítili nadšení a sounáležitost. Toto představení byl impuls pro kolegu Miroslava Herejka, který začal chrlit nápady a psát další hry. Bohužel pro divadlo poslední roky někteří členové založili rodinu a zůstali jsme de facto s kolegou Herejkem sami. Občas si zahrajeme v jiném souboru. Dostali jsme například drobnou příležitost v souboru Spodina Jakuba Zindulky. V současnosti se pokouším po několika letech oživit představení „Náměstí svatého Marka“, které pro mě napsal Jan Sojka s novými lidmi. Takže můj soubor je vlastně trochu na rozcestí. Už to není to mladické studentské nadšení, už to není taková priorita.

- Jakou roli jsi v poslední době hrál? Máš nějakou vysněnou roli?

Už je to delší doba. Měl jsem drobnější komediální roli v představení Nezdvorák od Miroslava Herejka. A také roličku sluhy Gavrilly v Gogolově Hráčích v souboru Spodina. S tímto představením jsme vystoupili i v legendárním Činoherním klubu v Praze, kde nás pochválil i Stanislav Zindulka, otec Jakuba. Vysněnou roli asi nemám. Vyrůstal jsem na Semaforu a Cimrmanech, ale dělat nápodobu klasicky známého představení, herců není úplně šťastné, takže úplně nevím. Ale když jsem vlastně natáčel Edmonda, dělal jsem divadelního technika, který mj. držel schůdky pro balkónovou scénu s Roxanou. Jako asi bych si rád zahrál nějakého milovníka, ale jsem realista. Můj věk i můj styl, typ postavy to již neumožňuje. Vím, že jsem spíš postava pro komediální role.

- Fotografování patří k tvým dalším koníčkům. Jak jsi začínal? Jaké máš fotoaparáty?

Můj otec byl nadšený amatérský fotograf, měl doma temnou komoru a vyvolával fotky. Po něm fotil bratr a od něho jsem se to naučil také já. Rád jsem od školy fotil školní aktivity, děvčata. Začínal jsem se starou Exou, pak různé bakelitové východoněmecké aparáty, koketoval jsem také s Prakticou. Pak po letech jsem se přiklonil k digitálu. Měl jsem několik přístrojů se superzoomem. Nakonec jsem skončil u Canonu. V létě jsem také po letech byl okolnostmi donucen si pořídit i chytrý telefon a fotím i s ním.

- Co nejraději fotíš? Máš nějaká ocenění z foto soutěží? Co považuješ při fotografování za nejdůležitější?

Nejraději fotím děvčata, ženy. Portréty, glamour, akt. Líbí se mi je fotit v přírodě, u vody, u posprejovaných zdí, rozpadlých staveb. Také v interiéru, na okenním parapetu aj. Jinak jsem fotil různé kulturní akce, dokumentoval jsem koncerty, literární pořady. Ocenění? Myslím, že jsem nějakou drobnou fotku měl v soutěži v nějakém časopise, tisku, ale už ani nevím, kde. Občas se účastním společně fotografické výstavy od Fotoklubu. Co považuji za nejdůležitější? Moc nerozumím technice, doplňkům, světlu, postprodukcí. Pro mne je důležitá myšlenka fotografie, okamžik, scéna a také stejné naprogramování, soucítění mezi fotografem a modelkou.

- Patříš taky k otužilcům. Jak dlouho se otužování věnuješ? Chodíš si i na Vánoce zaplavat? Máš nějaký osobák v délce plavání nebo minus stupních?

Přátelím se s plzeňskými otužilci asi 5 let. Níkdý jsem nebyl zvlášť otužilý. Jednou jsem byl na takové zvláštní akci od spisovatele, cestovatele, přírodního člověka od Ostravy a jako recesi jsme lezli v únoru do potoka v obci Tichá v akci tzv „Tichavský tuleň“. Byla to tradiční akce, kde info přenášel rozhlas.

Abych se vrátil s otužilcům v Plzni. Oslovil mne před pěti lety správce budovy, kde jsem pracoval na recepci, pan Mráz, o kterém jsem věděl, že je u otužilců, že ví, že jsem divadelník a že s klubem otužilců dělají ples s předtančením a chybí jim jeden muž, zda bych se chtěl účastnit. Takže jsem začal chodit na tréninky předtančení a ostatní po náviku šli k vodě a šli se ponořit, zaplavat. No a nechtěl jsem trhat partu, byl jsem rád za kolektiv, tak jsem se stal otužilcem vlastně omylem či náhodou. Na jednom bále jsem se účastnil půlnočního předtančení akvabel a další rok jsme zkoušeli Labutí jezero. Ale spíš jsem fotil.

Mívali jsem pak pravidelné otužovací pátky na Kamenném rybníce, mém milovaném místě na severním okraji Plzně. Musel jsem se k tomu trochu nutit, tak člověk nechtěl vypadat v partě jako měkoň, nebylo to pravidelně. Někdy jsem chodil víc, někdy míň často. Býval jsem i nemocen, nachlazen. V dešti, sněhu se mi moc nechtělo. Postupem let se to zlepšilo. S pár kolegy jsme se

navzájem podporovali, motivovali, hecovali. Napsali jsme si, zavolali, jdeš k rybníku? Snažil jsem se poslouchat své tělo. Někteří borci plavali každý den i přes zimu, mně stačilo pár vteřin, minut. Když bylo sluníčko, relativně teplo venku či bezvětrí, šlo to snadněji. Jednou jsem šel s tím, jindy s jiným. Účastnil jsem se dle času společných akcí Vánočního, Novoročního plavání nebo Velikonočního. Spíš jsem byl na konci fronty k vodě, jednak jsem fotil a jednak jsem chtěl z vody brzo ven. Na plovárně v Hradišti se sestupovalo k vodě po dost kluzkých schodech a žuch, prostě jsem tam byl, i když se mi nechtělo. Pak jsme se třeba hráli u kamen v hospodě. Holky něco napekly. Před pár lety mne vzali sebou do Prahy na memoriál Alfréda Nikodéma, někdo ze skupiny vypadl, tak jsem se účastnil. Dal jsem necelou stovku metrů, měl jsem spíš hrůzu při vylézání po žebřících, kdy se tam tísnilo dost lidí. Bohužel jsem se stal příznivcem party otužilců až poté, co se podíleli na natáčení filmu „Bába z ledu“. Poslední sezónu, dvě jsem si i podle rady kolegů pořídil i otužilecké ponožky a čepici a chodil jsem i během zimy často se ponořit na okamžik do „díry“ mezi led. To mi nikdy dřív nenapadlo, že se budu nořit do vody mezi led. Poslední rok, roky se snažím vedle procházek jezdit po okolních lomech, rybnících. Mám často sebou ručník, plavky a když ne, nedělá mi problém tam vlézt na Adama. Osobní rekord v délce či teplotou vody nemám. Délku plavání jsem dřív počítal v bazénu, ale nejsem moc dálkový plavec. Při návštěvách Prahy jsem kolikrát plaval ve venkovním nevyhříváném bazénu v Podolí. U Kamenného rybníka jsme letošní zimní sezónu měli tzv „sociální díru“ v ledu, kde jsme se scházeli.

- V představení v roce 2008 v ČAJi jsi napsal, že cituji: „píši hlavně o citu, touhách, snech, dívkách, představách, intimních pocitech, většinou velmi otevřeně.“ Změnilo se něco na tvých básnických záběrech? Případně chystáš nějakou sbírku?

Když jsem se v roce 1999-2000 stal trochu omylem, náhodou členem Ason-klubu při Knihovně města Plzně, tím, že jsem byl pozván jednou kamarádkou či pak chvíli chodil s členkou Ason-klubu, která mně k němu přivedla, psal jsem hlavně básně, poezii, reportáže. Psal jsem básně k čemuž mne inspirovala ta dívka, pak spíš rozchod s ní nebo různé kamarádky, které se kolem mne pohybovaly jako kolegyně z divadla či jiná děvčata z Ason-klubu. Postupem času mne ale inspirace k poezii upustili. Také jsem už moc nečetl poezii jiných. Už nebylo tolik autorských čtení a nebyla setkání Ason-klubu. Tam spíš bylo i to, že jsem rád poslouchal přednes našich básnířek, fotil a přitom obdivoval jejich krásu. Tehdy si Vladimír Novotný po setkáních, akcí Ason-klubu, posteskl, že z autorských večerů je z 50 fotek u mne sto, na kterých jsou nohy Ireny Velichové. Takže jsme se spíš přesunul k drobné próze, povídkách. Jednak to o mně řekl Milan Čechura, že mi spíš jdou drobné prozaické útvary. Jednak nejsem „krásná básnířka“ a spíš jsem se snažil dělat si legraci sám ze

sebe a psát vtipné příhody. Možná mně inspiroval přítel Ivo Fencel nebo i to, že jsem vyrůstal na povídkách Šimka a Grossmana, divadlu Semafor. Takže zatím žádnou básnickou sbírku nechystám.

- Co tě v tvé tvorbě, ať už básnické či fotografování, inspiruje?

Inspirují mne ženy, děvčata. Příhody, které zažívám. Zajímavá místa, rozpadlé budovy, trochu zanedbané prostory, památky na drobných výletech.

- Máš nějaké vzory? Nebo knihy, ke kterým se vracíš?

V dětství jsem hodně četl, hlavně cestopisy, historii. Můj první cestopis byl: „... a znali jen kámen“. Měl jsem spoustu cestovatelských knih z nakladatelství Orbis, Panorama. Pak jsem se spíš zaměřil v dospívání a pozdějším věku na knihy populárně naučné, detektivní, záhadologické. Moc se ke knihám nevracím. Měl jsem třeba rád Dana Browna nebo Ericha von Dänikena s jeho sérií knih. U fotografie mám rád klasické fotky Tarase Kuščinského, Jana Saudka.

- Žiješ v Plzni, ale pokud vím, narodil jsi se v Příbrami. Co tě ke kraji, ve kterém žiješ, nejvíc poutá?

Když to spočtu, tak větší polovinu života žiji v Plzni. Vyrůstal jsem v Březnici u Příbrami, kde jsem žil do dospělosti. Narodil jsem se v Písku, ale jen narodil. Do Příbrami jsem pak dojížděl na gymnázium. Co mne poutá tedy k Plzni a Západním Čechám? Můj otec se v Plzni narodil, vyrůstal, vystudoval zde lékařskou fakultu a do Plzně jsme jezdili k příbuzným. Pak jsem zde neúspěšně studoval na lékařské fakultě a už tu zůstal. Pracovat i studovat a žít dál. Co mne zde poutá? Hlavně kultura a lidé, kontakty, přátelství, které jsem si tady za ta léta vybudoval. Pak také spolky, aktivity, ať již to jsou lidé z Ason-klubu, spisovatelů, Antidivadla, pak i divadla celkově. Těch cca 15 let na prknech scény Divadla Dialog v různých souborech se nedá zapomenout. Členství ve Fotoklubu, parta kolem otužilců. Mimo jiné také rybníční rekreační soustava Boleveckých rybníků, kam se rád chodím procházet a zaplavat. Občas jsem tam vodil i matku, dělal jí společnost na procházkách a přitom jsem si na chvíli zaplavával.

- Na závěr bilanční otázka. V loňském roce jsi dovršil, snad to můžu prozradit, pět desítek let věku. Je to pro tebe jen číslo nebo jsi se ohlédl za svým dosavadním životem? Co bys chtěl ještě v životě stihnout?

Obecně řečeno nemám moc rád čísla, výročí, narozeniny. Je to pro mne spíš hrůza a děs. Když si vzpomenu na otce, byl vedoucím polikliniky, měl dům, rodinu. Ano bylo to i pro mne trochu bilanční, kdy jsem se zamyslel nad svým životem, kdy jsem byl nucen si uvědomit, co jsem ztratil či co už nezažiji. Že jsem sice možná uvnitř stále takovým tím hledajícím klukem, ale léta, věk nezastavíš. Cítím, že jsem se asi zklidnil, zjistil co mohu či nemohu, kde

neprorazím. Co už nedoženu. Smířil jsem se o osudem. Chtěl bych stihnout ještě vztah, lásku, lepší smysluplnější práci, ještě někdy zajet k moři. Ale vím, že možná nejsem vyvolený pro tyto věci. Chtěl bych se trochu zamyslet nad svým životem, zdravím, životosprávou, vyvodit nějaké závěry. Chtěl bych najít zajímavé modelky pro fotky, procestovat Západní Čechy v oblasti Sudet, poznat okolí, památky, krásná místa. Chtěl bych najít ještě nějaká dobrá místa na plavání, zahrát si zase v nějakém filmu, možná pak vydat knížku povídek a vzpomínek.

Děkuji za rozhovor a přeji ještě úspěchů a filmových příležitostí.

Václav

TŘI POVÍDKY VÁCLAVA FRANCE O LITERÁRNÍCH SOUTĚŽÍCH

Konečně doceněná práce

Snažil se psát povídky již hezkou řádku let, bezúspěšně. Kolega Vencel jej na schůzkách literárního spolku peskoval pro řadu věcí. I když tvrdil, že mu chce pomoci, aby se konečně prosadil, Dalibor věděl svoje. Závídí mu, protože sám nedokáže napsat pořádnou povídku. Občas mu sice někde něco vyjde časopisecky nebo ve sborníku, což se Daliborovi zatím nepodařilo, ale jistě je to tím, že nemá takové konexe jako Vencel.

Jenže ode dne, kdy dostal pozvánku na slavnostní vyhlášení soutěže Literární Vyšehrad, tušil, že se věci radikálně změní. V dopise sice stálo lakonické vyjádření: „Vážený autore, dovoluujeme si Vás pozvat na slavnostní vyhlášení 14.ročníku soutěže Literární Vyšehrad. Váš text získal jedno z ocenění. Vyhlášení za účasti spisovatele Mirka Tesaříka se uskuteční v Praze v sobotu ...“

Dalibor se dmul po přečtení dopisu pýchou. Teď Vencel pozná, jaký talent přehlížel. A i když získá v uvozovkách jen čestné uznání, bude mít černé na bílém doklad, že je spisovatelem.

A tak oslovil manželku, bratra s manželkou a synem, sestru s manželem a dcerou a nejraději by sezval veškeré početné příbuzenstvo. Všechny je zve na výlet do našeho hlavního města. Po vyhlášení potom na slavnostní večeři, kde jim přečte svoje dílo, které se určitě dostane do čítanek, takže jednou se z něj stane maturitní otázka.

V určenou sobotu se rodinná výprava čítající osm členů včetně Dalibora dvěma vozy přepravila do Prahy. Pro Libora byla cesta zdoluhavá, protože už by nejraději seděl v sále, kde se jeho povznesení na Olymp literatury uskuteční. Když pak konečně vstupoval do sálu místní knihovny, byl trochu zklamán, neboť se zde tísnilo velké množství lidí. Předpokládal, že cenu dnes převezme

maximálně šest až deset lidí, ale je možné, že ti ostatní jsou jen početný doprovod jako v jeho případě.

A už viděl spisovatele Mirka Tesaříka, vlastně svého kolegu, četl od něj dvě knihy. Měl by mu tykat nebo vykat, až bude přebírat cenu? Škoda že to neuvidí Vencel, ten by čuměl!

„Jsem ráda, že jste se sešli v tak hojném počtu,“ přivítala všechny přítomné hlavní organizátorka Zuzana. „Letošní ročník byl rekordně zastoupen pracemi 86 autorek a autorů z celé republiky. Porota v čele s panem Mirkem Tesaříkem neměla jednoduchou úlohu, takže byla nakonec velmi štědrá a udělila celkem 18 cen!“

A on je jedním z těch osmnácti! A kde je Vencel?

Následovalo předávání cen. Čestná uznání, celkem jedenáct čestných uznání. Bylo to nekonečně, ale když paní Zuzana oznámila, že posledním držitelem čestného uznání se stává paní Jaroslava Zlevorová z Plzně, Dalibor málem povyskočil! Takže on nezíská jen nějaké obyčejné čestné uznání, on získá přímo cenu! Třetí cenu! Hrdě se otočil k manželce, aby ukázal, že tohle zatím byla jen předehra.

„A máme tu pět třetích míst,“ pokračovala dále za přispění Tesaříka paní Zuzana.

Dalibor byl jako na trní, už už se chystal vystartovat pro cenu. Ted' by chtěl vidět Vencla, jak by protáhl ten svůj obličej.

„Pátým držitelem třetí ceny se stává pan Da...,“ Dalibor povstal. „... niel Vomáčka z Kralup,“ dokončila větu paní Zuzana.

Co že? On je dokonce druhý! Fantazie! To nečekal ani v nejsmělejším snu! Druhé místo! To budeš, Vencle, čučet!

„Prosila bych naše hudebníky o malou fanfáru pro dva držitele druhých cen. Těmi se stávají paní Romana Málková z Pardubic a pan Jaroslav Souček z Liberce,“ vynesla verdikt hlavní organizátorka.

Vyhrál! Vyhrál! První cena je jeho! Vnášel se na krásném obláčku úspěchu. Zlatá medaile, to pukne Vencel vzteky! Ted' uvidí, koho léta ve spolku přehlížel! Stále tomu nemůže uvěřit! On je nejlepší ze všech! To aby se pomalu chystal napsat knihu! Po takovém úspěchu v Praze to bude hračka! Nakladatelé mu utrhnou ruce! A Vencel si může strčit to svoje čestné uznání ze soutěže Holovouský malináč za klobouk!

Sestra jej navíc popíchne: „Brácho, to seš teda borec, myslela jsem si, že budeš tak maximálně třetí a ty jsi ...“ nestačí dořít, protože po hudebním předělu se k mikrofonu dostává opět paní Zuzana.

„Jdeme do finále! Zbývá odtajnit poslední jméno. Absolutním vítězem 14.ročníku Literárního Vyšehradu se stává pan Da“

Tak je to pravda, vyskočí ze židle radostí, že by v tu chvíli překonal i rekord

ve skoku vysokém. Vencle, teď bys tady měl být!

Paní Zuzana se trochu lehce, podívá se do publika a pak řekne: „Tak ještě jednou, vítězem se stává pan David Janáček z Brna!“

Sleduje muže z druhé strany sálu, který rozvázným krokem míří na pódium. Rodina na něj nechápavě hledí: „Brácha, tak kde seš?“ dívají se na něj oči manželky, sourozenců, jejich partnerů i dětí. „Takže ty sis z nás normálně vystřelil?“ Nechápe to, nejraději by se propadl sto sáhů do země.

Závěrečnou skladbu nevnímá, už aby byl pryč. „Tak kvůli tomu jsem si vyměnil službu?“ řekne bratr ještě ve dveřích.

A Dalibor potichu dodá: „Ještě štěstí, že to neviděl Venc!“

Maminka, režisér a paní porotkyně mají vždycky pravdu

Paní Antonie Krkošková dlouhá léta přesluhovala, neboť učitelek, kterých by se chtěly mordovat se stále více neposlušnými žáky, bylo čím dál méně. Mladé kantorky po pár letech poznaly, že učit děti, není to pravé ořechové, jak si naivně ve svých dětských představách vysnily, a tak prchaly ze školství do atraktivnějších oborů. Jen paní Tonička, jak jí přezdívaly kolegyně ve sborovně, či Krkna, jak ji zase překřtily děti, zůstávala. Nakonec, co by dělala doma sama, když se nikdy neprovádala, dlouhá léta pečovala o stárnoucí rodiče a teď, když zůstala v domku na kraji města sama, pokud nepočítáme jejího jezevčíka Sama (takže bala vlastně sama se Samem), trávila veškerý čas ve škole nebo přípravou na vyučování, což bylo u ní, vzhledem k více než čtyřicetileté praxi, naprosto zbytečné.

Tonička se domnívala, že na stupínku přežije i další, již asi třicátou, reformu školství, ale mylila se, neboť reorganizace, restrukturalizace, revitalizace a další cizí slova začala řídit nejen ve společnosti, ale dorazila i do školy, kde Tonička učila. Jednoho dne si ji zavolal pan ředitel, aby ji poděkoval za vše, co pro zdejší školu vykonala, ale především, aby ji oznámil, že od 1. září s ní už nepočítají. Tonička přijala zprávu zprvu klidně, dokonce řekla něco v tom smyslu, že je ráda, že si od těch raubířů, co jí začínají přerůstat přes hlavu, konečně odpočine, ale když začalo foukat ze strnišť a ona poprvé pozorovala děti, jak před osmou pospíchají s batohy na zádech do školy, zatímco ona zůstává doma, neodpustila si nějakou tu slzičku a Samovi se svěřovala, neboť ten jediný byl ochoten, poslouchat její nářky, vesele se jí motal pod nohama a souhlasně vrtěl ocáskem. Občas se Tonička utěšovala, že přece jen přijde její čas, jak slíbil ředitel, až některá kolegyně onemocní nebo odjede do lázní, event. některá z nových kolegyň odejde na mateřskou, jenže čas plynul pomalu a tiše. Na Toničku svět zapomněl, nakonec dětem se nijak nestýskalo po její až přehnaně pedantické přísnosti, a tak v domku pomalu usínala jako zapomenutá Šípková Růženka.

O to víc ji překvapilo, když se za domovními dveřmi jednou odpoledne objevila bývalá kolegyně Vlasta. Tonička rázem pookřála a domnívala se, že jí

snad přece jen bude dopřáno vrátit se aspoň na pár týdnů zpět do školy.

“Mám na tebe takovou prosbu,” začala se svěřovat mladší kolegyně Vlasta, jinak členka místního literárního klubu.

“Pokud budu moci, ráda pomůžu,” přitakávala Tonička a míchala si kafičko, snad večer usne, však si neudělala nijak silné.

“Viš, my v klubu pořádáme literární soutěž, a tak jsem si na tebe vzpomněla, jako na češtinářku, že bys ...,” snažila se Vlasta.

“Ale já nepiši, já nemám žádné literární ambice, snad ještě v mládí jsem občas nějakou tu báseň pod vlivem mého zamilovaného Šrámk, ale že bych dneska ...,” kroutila hlavou na znamení nesouhlasu Tonička.

“Já si myslím, že kdybys sepsala všechny ty školní historky, že by to vydalo na několik knížek,” zasmála se kolegyně, “a nepodceňuj se.”

“Ale jdi,” teď se po čase musela zasmát i Tonička, ačkoliv něco pravdy na tom bude, kdyby každý den napsala dvě stránky ...

“Ale kvůli tomu jsem nepřišla,” vrátila se k původní řeči Vlasta. “Viš, my jsme v klubu vyhlásili literární soutěž k výročí Karla Hynka Máchy. Je to poezie v rámci soutěže Pegas v nás, přišlo nám asi 40 prací, to jsme ani nečekali, ale potřebovali bychom zkušené porotce.”

“Ale já ... nemám žádné zkušenosti,” ohradila se Tonička.

“Ale máš. Kdo jiný by měl mít zkušenosti než ty. Tolik let jsi vyučovala češtinu, organizovala recitační vystoupení a vzpomínám si, to jsem byla ještě jako žačka, že jsi dokonce vedla i recitační kroužek,” přesvědčovala Vlasta kolegyni jako reklamní agent.

“Vzpomínáš: Po sněhu půjdu čistém bílém, hru v srdci zvonkovou, ...” zarecitovala Vlasta ze Šrámkovy básně Vánoční.

Nakonec obálka se soutěžními příspěvky zůstala na stole, Tonička slíbila, že se “na to” podívá a za dva týdny se ozve.

Když kolegyně odešla, vrhla se Tonička na obálku a začala pročitat a třídit, ale zcela jasně si uvědomovala, že celé její porotcování musí mít řád a pevně stanovená pravidla hodnocení. A tak si udělala tabulku, kam na levou stranu napsala hesla, pod kterými soutěžící poslali v anonymní soutěži svoje práce. Nalinkovala si sešit, rozvrhla náhledy, pod kterými bude práce hodnotit. Vytvořila deset podskupin a ty nazvala následovně:

1.Úprava práce	6.Angažovanost a ideové vyznění
2.Délka	7.Volný nebo vázaný verš
3.Provedení	8.Aktuálnost
4.Stylistické chyby	9.Vulgarita a nevhodné výrazy
5.Gramatické chyby	10.Celkový umělecký dojem.

V každé podskupině mohl soutěžící dosáhnout maximálně deseti bodů, celkem tedy maximálně sto bodů, ale to byla meta pro většinu soutěžících

nedosažitelná.

Tonička se do porotcování zabrala natolik, že kdyby se Sam nepřihlásil u dveří hlasitým štěkotem o svá práva na venčení, kdo ví, jak by to dopadlo.

Příští dny zcela změnily život kantorky na zasloužilém odpočinku, neboť Tonička poměřovala všechny práce přísným okem. Upřednostňovala vázaný verš před volným, nakonec co je to za báseň, např.:

PODZIM

Brzy se stmívá
Na jazyku máš ocúny
a v srdci loučení

Stromy mávají
holými transparenty pahýlů

Už za délku srazila autorovi či autorce s názvem Vesna devět bodů. Vždyť ta báseň je příliš krátká, a ten nesmysl ocúny na jazyku, vždyť přece každý ví, že ocún je jedovatý. Snad ty transparenty vy mohly přinést pár bodíků za angažovanost a ideové vyznění, ale ve spojení s pahýly, jako kdyby to znamenalo nějaké zmrzačení, to jsou další čtyři bodíky dolů za vulgaritu a nevhodné výrazy. Takže výsledný dojem, suma sumárum to máme 16 bodů.

A co třeba autor s heslem Pianista?

SOUSEDKA HRAJE NA PIÁNO

Sousedka
hraje na piáno
hlavně večer
ale i ráno

Sousedka
Malou noční hraje
pana Wolfganga
uprostřed máje
Sousedka
hraje Dvořáka a Suka
na chodbě nevšimne si mě
pohledného kluka

Sousedka
miluje pouze pány

co život tráví
za piány

Sousedce
chtěl bych napsat nokturno
pro garsonku
kde je ve dvou útulno

Pro sousedku
bych trpěl ze všech nejvíce
zatím však
těžko zvládám stupnice

Sousedku
miluju aspoň ve snu
než všimne si mě
spíše zesnu

Tak to je příliš dlouhá báseň, devět bodů dolů, a že by byla angažovaná? Je

to laciné, jak ti chlapi líčí na ty naivní ženské a kde zůstala láska, opravdová vřelá a romantická? Je z toho cítit pornografie a chtíč, fuj! Abych nebyla tak přísná dvanáct bodů, vzhledem k tomu, že tam ten prasák nemá pravopisné chyby.

Porotkyně Tonička byla svou novou náplní práce zcela nadšená, takže se rozhodla, že se porotcování soutěží bude věnovat. Napíše do literárních časopisů a nabídne svoje služby a zcela určitě bude mít o práci i zábavu postaráno.

Ale to musí na svém systému zapracovat a zdokonalit jej. Měla by zohlednit poměr samohlásek a souhlásek, přepočítat slova česká původní k poměru slov cizích přejatých. Je také nutno zjistit, zda autor nepoužívá mnoho přídavných jmen či si nevypomáhá pouze zájmeny, místo podstatných jmen v podmětu. Těch podnětů pro další práci porotkyně je tolik. Bude třeba změnit hodnocení, takže maximum bodů bude tisíc a bude se hodnotit ne deset, ale stovka ukazatelů. Zavede taky půl body, aby ještě lépe odlišila kvalitu od grafomanie.

Jenže teď už to nestihne, protože za pár chvil si přijde kolegyně Vlasta pro výsledky jejího odborného posouzení soutěžních prací. Ještě jednou si prohlédla báseň, kterou nechala ve svazku papírů ležet navrchu. Byla od autorky s názvem Luna a Tonička jí přisoudila 58 bodů, nejvíc ze všech soutěžících.

JARO

Jaro je plné krás
po roce vrací se zas
do úrodného kraje
Českého ráje.

Očima v polích se pasu
ve svítu slunečního jasu
v milostném tvém objetí
jen těžko skrývám dojetí.

Tonička významně mhouřila oči, jezevčík Sam byl spokojený, neboť si představoval, že když se jeho panička zbaví té haldy papírů, bude na něj mít více času.

Úplně dole ve svazku papírů ležela práce autora s nepoetickým pseudonymem Pilot. Tomu přisoudila Tonička 6 bodů za snahu.

Sedmnáctiletému Pilotovi to bylo ale jedno, protože nechtěl psát básničky, ale létat. K tomu, aby do soutěže zaslal nějakou práci, jej donutila matka, kantorka Květa Březinová. A protože Pilot, Václav Březina, neměl básnické střevo, sáhl do knihovny a z první knihy, která se mu dostala pod ruku opsal báseň. Ta kniha se jmenovala Hodina mezi psem a vlkem ... a napsal ji jistý Jan Skácel.

1.cena

Tak se snad konečně dneska dočkám. Hlavně aby mi nepřeběhla černá kočka přes cestu nebo nebylo zemětřesení, tsunami nebo co já vím ještě za pohromy. Ale Karel to říkal tak přesvědčivě, když jsme se potkali před pár týdny na knižním veletrhu v Lysé.

Přitočil se ke mně a povídá: “Čau, Bohouši, ani bych ti to snad neměl říkat,” a významně mrknul.

“Co?” nechápavě jsem na něj zíral.

“Nebo radši ne,” dělal drahoty jako ženská.

“Když už jsi do toho kousnul, tak to dopověz,” hořel jsem nedočkavostí.

“Víš, že už řadu let sedím v porotě na tom Parnasu v Kostelci, a tak ...,” významně se odmlčel. Začínal jsem tušit. Kostelecký Parnas jsem obesílal už snad desetkrát, ne že bych tam nezaznamenal nějaký úspěch, ale 1.cena se mně pořád vyhýbala.

“Cena?” zeptal jsem se odvázně.

“No právě, ta tvoje povídka Prázdniny s Kamilou se líbila i předsedovi poroty Dvořáčkovi z Brna, prostě jsme se na tobě jednomyslně shodli, ale hele, neřekneš to na mě, že jsem ti to prozradil?” koukal se kolem sebe, jako kdyby právě vyzrazoval kód od atomového kufříku, který za pár minut rozmetá svět na cimpr campr.

“1.cena?” Tušil jsem, kam Karel míří.

“Je to tak, Bohouši, ale jako hrob, jasný!”

“Díky!” špitnul jsem a hrdě vzdmul hrud'. Konečně moje literární dílo dozná skutečného uznání, bude povzneseno na Olymp literatury, jak si to už ostatně řadu let zaslouhuje, ale všechny ty poroty a odborníci to nebyli ochotni uznat a pochopit. Co já už získal čestných uznání a třetích cen, dokonce jsem měl v pracovně vyvěšeny i dva diplomy za 2.ceny, ale teď konečně...

“To víš, letos to bude v Kostelci velká sláva, je to jubilejní 20. ročník, tak je pozvaný dokonce i Zbyněk Řeháček z Prahy,” pokračoval Karel.

“Řeháček? Ten herec?”

“No ten, jak hrál v tom seriálu primáře, on je to snad kosteleckej rodák či co, tak bude moderovat celý program a předávat ceny nejúspěšnějším autorům,” vysvětloval Karel.

Stál jsem jako opařený a nemohl se dočkat soboty za tři neděle, až konečně převezmu z rukou pražského herce Zbyňka Řeháčka nejvyšší ocenění mé literární kariéry.

A ten den je konečně tady. Vstupuji do slavnostně vyzdobeného sálu místního divadla, kde se celá dnešní oslava bude konat. Už vidím Karla, pokyvuje hlavou na pozdrav, že mě vzal na vědomí. A skutečně na pódiu s mikrofonem v ruce poskakuje Řeháček, v televizi vypadá nějak mlaději a je snad na obrazovce hubenější a pak, že televize rozšiřuje. Jak budu asi vypadat

já, až mě jednou pozvou do nějakého intelektuálního pořadu jako V.I.P.?

Teď jsem si všimnul i Dvořáčka z Brna. Předseda poroty, pche. Co ten sám napsal? Dělá chytrýho, dokonce mi jednou na soutěži řekl: “Pane Kašpar, ta vaše tvorba je příliš neosobní, odtážitá jako byste to nosné téma náležitě neprožil, nepopsal a ty dialogy ...”

Blbec jeden! Do jednoho hodnocení dokonce napsal, že bych se měl zdokonalit v gramatice, ale když jsem se ptal u nás v knihovně, jak se moc půjčuje ta jeho kniha, tak mně paní knihovnice řekla, že za uplynulý rok se půjčila jenom jednou, a to jsem si ji půjčil právě já, ale vůbec tomu jeho psaní nerozumím, je to prostě blábol, manželka to taky říkala, když jsem ji nutil, aby si to přečetla.

Konečně zahájení programu, nějaký pěvecký sbor se tam předvádí. Kvičí jak uvázaní na řetězu. A teď se bude předvádět ještě nějaký papaláš kravaták. To zas bude keců, ale co budu říkat já? Já si vlastně nepřipravil žádnou děkovací řeč. Tak to musím rychle promyslet, než ten kravaták domluví.

“Vážená poroto, vážení přítomní, ...,” ne to je příliš škrobené, to by vypadalo, že jsem si to všechno připravoval, že jsem o všem věděl předem. Musím tak nějak bezprostředně jako třeba ta oštěpařka Špotáková na olympiádě. No jo, vždyť já budu něco jako olympijský vítěz, nebo nositel Nobelovy ceny. A už ten kravaták domluvil a Řeháček bude vyhlášovat nejúspěšnější autory.

“V kategorii prózy se do soutěže přihlásil rekordní počet účastníků a porota v čele s panem profesorem Dvořáčkem měla těžkou práci, prodrat se a prokousat velkým množstvím příspěvků. A jak už to tak na soutěžích bývá, objevily se práce průměrné, ale porota nakonec vybrala šest nejlepších, kterým tady dnes předáme čestná uznání a ceny. Já bych poprosil členy poroty...,” Zbyněk Řeháček mluví a je k nezastavení.

Prostě profík, no. Na pódiu je i Karel, ještě nějaká ředitelka knihovny a dvě kantorky, taky členky poroty. Ta mladší je docela hezká. Má šaty na ramínkách, doufám, že dojde při předávání na líbačku. Ale na co to myslím? Měl jsem se raději ještě trochu učesat, abych vypadal dobře na fotografiích, no jo vždyť je tady i regionální tisk a dokonce to nějaký mladík točí na kameru, musím se dneska kouknout na televizi, jestli tam nebudu, to bude Růža koukat, koho má doma a nebude pořád remcat, když jsem zavřenej v pracovně u počítače a nadávat, že bych měl dělat něco užitečného a nesepisovat blbosti!

“Omlouvám se, ale jména oceněných vám budu muset přečíst z papíru,” usmívá se Zbyněk Řeháček, ale sekne mu to, nejsem sice ženská, ale ... pořád má fazónu, ani na těch šedesát nevypadá, hádal bych mu klidně o deset miň.

“... a na třetím místě se umístila paní Jarmila Horáčková z Rožnova pod Radhoštěm za povídku Náušnice.”

Na pódium se dere korpulentní dáma, usmívá se od ucha k uchu. Zatímco adrenalin stoupá do hlavy, ještě druhá cena a pak už ... konečně já.

“A na druhé místě se umístil ...,” ten Řeháček má snad trému nebo co, on mu ten papír skutečně spadnul.

“Omlouvám se, na druhém místě se umístil pan Bohuslav Kašpar z Nové Lípy za povídku Prázdniny s Kamilou.”

Co že?! Brunátním v obličeji, vstávám a беру schody po dvou! Zase jen druhý! Sápu se po mikrofonu: “Tak to teda néééé, vážení, to je nějaká protekce, můžu vám říct, celá vážená poroto, že jste mě pěkně nasrali, hajzlové jedny, to si klidně strčte do prdele, já mám doma diplomů, že bych s nima mohl tapetovat. Na druhý místo vám prdím, já měl být první. Já! A ne zase až druhéj, víte, pane uslintanej profesore, kterej se za celej život zmohl na jednu knížku, kterou stejně nikdo nečte a ve výprodeji ji prodávaj za korunu, vy hajzlové podplacený, ...”

“Počkej, Bohouši, počkej, to je ...,” Karel se snaží něco vysvětlovat, ale co chce ještě vysvětlovat, všechno je to podvod.

“Právě tady Karel mi to řekl, že jsem vyhrál, že jsem měl vyhrát, ale možná že se nějaká nadějná dvacetiletá autorka vyspala tady s tím napomádovaným pražským seladónem a dostane cenu a já tady zas budu jen jako nějaký kašpárek ...” pěnamí jde od úst, marně hledám další slova pro ten šlendrián.

“Uklidněte se, pane Kašpar,” říká ta mladá učitelka, členka poroty. “Všechno je to omyl, omlouváme se vám, ale pan Řeháček se jenom překoukl, druhou cenu získala skutečně slečna Lucie Šafářová z Nymburka a vám právem patří první cena!”

P.S. V okresních novinách vyšel v pondělí tento článkuček: VÝROČNÍ KOSTELECKÝ PARNAS. Letošního jubilejního 20. ročníku literární soutěže KOSTELECKÝ PARNAS se zúčastnil jako moderátor známý pražský herec Zbyněk Řeháček, hlavní představitel role primáře v seriálu Ordinace ve středu města.

O vítězi celého Parnasu, Bohuslavu Kašparovi, ani slovo.

ČAJ pro chvíle pohody

č.175, duben 2021, ročník XX

Vydáno 2. dubna 2021 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájků 1724, 509 01 Nová Paka
Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský
Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!